

การศึกษา: แนวทางการสร้าง เสถียรภาพการค้า สินค้าข้าว

สำนักงานนโยบาย
และยุทธศาสตร์การค้า
กระทรวงพาณิชย์

คำนำ

“ข้าว” เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย สร้างรายได้เข้าประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยล่าสุด ในปี 2566 ไทยส่งออกข้าวเป็นมูลค่ามากกว่า 1.78 แสนล้านบาท ส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การผลิตและการค้าสินค้าข้าวของโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีผู้เล่นหลายรายเพิ่มมากขึ้น และการค้าข้าวเป็นระบบตลาดแบบเสรี แต่ละประเทศที่เป็นผู้ส่งออกข้าวสำคัญต่างเร่งพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้การแข่งขันในตลาดข้าวของโลกทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ไทยสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาด (Market Share) ของสินค้าข้าวในหลายประเทศ และสูญเสียตำแหน่งประเทศที่ส่งออกข้าวเป็นอันดับ 1 ของโลกไป

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) เล็งเห็นถึงความสำคัญของธุรกิจการค้าข้าวทั้งระบบ จึงได้ทำการศึกษา “แนวทางการสร้างเสถียรภาพการค้าสินค้าข้าว” โดย สนค. ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านการผลิตและการค้าข้าวทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก ชี้ปัญหา อุปสรรค และความท้าทายของข้าวไทย ทั้งในแง่ความสามารถในการแข่งขัน และความสามารถในการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พร้อมทั้งสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยในตลาดข้าวโลก และตัวอย่างการปรับตัวและมาตรการเกี่ยวกับสินค้าข้าวของประเทศผู้ผลิตและนำเข้า เพื่อรักษาเสถียรภาพด้านการค้าของสินค้าภายในประเทศ รวมถึงจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสถียรภาพของสินค้าข้าว เพื่อให้ข้าวไทยสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

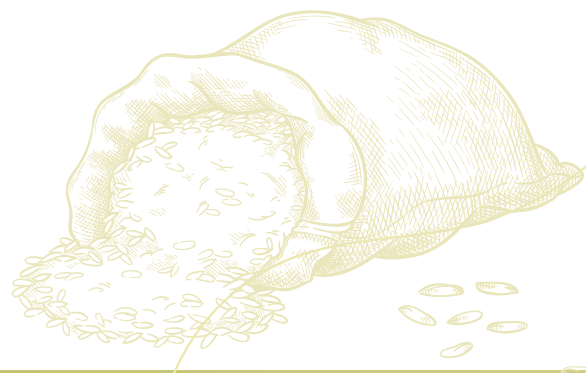

คณะผู้จัดทำ

เมษายน 2567

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	1
บทที่ 1 บทนำ	4
บทที่ 2 สถานการณ์การผลิตข้าวโลก	7
บทที่ 3 สถานการณ์การค้าข้าวโลก	9
บทที่ 4 โครงสร้างราคาข้าวและสถานการณ์ราคาข้าว	15
บทที่ 5 ความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทย	17
บทที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบของการผลิต/ค้าข้าว	26
บทที่ 7 ปัจจัยที่มีผลต่อราคาข้าว	28
บทที่ 8 การสร้างเสถียรภาพสินค้าข้าวในต่างประเทศ กรณีศึกษา: ญี่ปุ่น	30
บทที่ 9 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	32
บรรณานุกรม	34
ภาคผนวก	36

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

“ข้าว” เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อไทย เนื่องจาก เป็นสินค้าเกษตรส่งออกหลักของประเทศ และมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด (64.08 ล้านไร่) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43.38 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด (147.73 ล้านไร่) โดยมีจำนวนคร่าวเรือนที่ประกอบอาชีพปลูกข้าวหรือชาวนา 4.68 ล้านครัวเรือน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60.62 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรทั้งหมด

ด้านสถานการณ์ข้าวในตลาดโลก กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ (United States Department of Agriculture: USDA) รายงานว่าการผลิตข้าวของโลกในปีการผลิต 2565/66 มีปริมาณ 766.20 ล้านตัน ข้าวเปลือก ขยายตัวร้อยละ 0.01 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2564/65 หรือคิดเป็น 512.96 ล้านตันข้าวสาร หดตัวร้อยละ 0.03 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2564/65 โดยประเทศที่ผลิตข้าวมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จีน อินเดีย บังกลาเทศ อินโดนีเซีย และเวียดนาม มีปริมาณการผลิต 145.95 135.76 36.35 34.00 และ 26.94 ล้านตันข้าวสาร ตามลำดับ ขณะที่ไทยมีผลผลิตมากเป็นอันดับ 6 มีปริมาณ 20.91 ล้านตันข้าวสาร ขยายตัวร้อยละ 5.18 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2564/65

พื้นที่เพาะปลูกข้าวโลกปีการผลิต 2565/66 เท่ากับ 1,035.59 ล้านไร่ ขยายตัวร้อยละ 0.02 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2564/65 โดยประเทศที่มีพื้นที่การผลิตสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อินเดีย จีน บังกลาเทศ อินโดนีเซีย และไทย มีพื้นที่เท่ากับ 298.95 184.06 72.50 72.19 และ 69.20 ล้านไร่ ตามลำดับ

ผลผลิตข้าวต่อไร่เฉลี่ยของโลกปีการผลิต 2565/66 เท่ากับ 739.20 กิโลกรัมต่อไร่ หดตัวร้อยละ 0.22 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2564/65 โดยผู้ผลิตข้าวสำคัญ ได้แก่ จีน เวียดนาม บังกลาเทศ อินโดนีเซีย อินเดีย และไทย มีปริมาณผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 1,132.80 971.20 752.00 742.40 681.60 และ 457.60 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนปริมาณข้าวสำรองปลายปีการผลิต 2565/66 เท่ากับ 176.34 ล้านตัน หดตัวร้อยละ 3.79 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2564/65 ประเทศที่มีปริมาณข้าวสำรองมากที่สุด ได้แก่ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย ไทย และฟิลิปปินส์ เท่ากับ 106.60 35.00 4.70 3.85 และ 3.48 ล้านตัน ตามลำดับ

การบริโภคและความต้องการข้าวของโลก ปี 2565/66 520.56 ล้านตัน ขยายตัวร้อยละ 1.04 ประเทศที่มีการบริโภคมมากที่สุด 10 อันดับแรก มีปริมาณรวม 418.2 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80.34 ของปริมาณการบริโภคทั้งหมดของโลก ประเทศที่บริโภคข้าวมากที่สุด ได้แก่ จีน อินเดีย บังกลาเทศ อินโดนีเซีย และเวียดนาม มีปริมาณการบริโภค 154.99 114.51 37.50 35.60 และ 21.40 ล้านตัน ตามลำดับ

ราคาข้าวของโลกในประเทศผู้ส่งออกสำคัญ ปี 2565 – 2566 พบว่า ราคาข้าวแต่ละชนิดมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้น จากความต้องการบริโภคข้าวของโลกที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับผลผลิตข้าวทั่วโลก ลดต่ำลง จากผลกระทบจากปรากฏการณ์เอลนีโญ และอินเดียผู้ส่งออกรายใหญ่ลดปริมาณการส่งออก ข้าวขาว และขึ้นภาษีส่งออกข้าวหนึ่ง ขณะที่ข้าวคุณภาพสูงอย่างบาสมatikยังส่งออกได้ตามปกติ ทำให้ราคาข้าวหอมมะลิมีราคาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นน้อยกว่าข้าวชนิดอื่น แต่เมื่อพิจารณาราคาส่งออกข้าวของไทย พบว่า มีราคาสูงกว่าผู้ส่งออกรายอื่น เช่น ข้าวขาว 25% ราคาของไทยอยู่ที่ 532.1 เหรียญสหรัฐต่อตัน

ในขณะที่เวียดนามราคาอยู่ที่ 508.9 เหรียญสหรัฐต่อตัน และอินเดียราคาอยู่ที่ 422.1 เหรียญสหรัฐต่อตัน ส่งผลให้ปริมาณการขายของไทยยังคงมีน้อย เนื่องจากราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่งมาก

ปริมาณการนำเข้าข้าวของโลก ปี 2565 มีปริมาณ 44.60 ล้านตัน ขยายตัวร้อยละ 8.00 เมื่อเทียบกับปี 2564 ประเทศที่มีปริมาณการนำเข้าสูงที่สุด ได้แก่ จีน ฟิลิปปินส์ อิหร่าน โกตดิวัวร์ และเบนิน ตามลำดับ ส่วนมูลค่าการนำเข้าข้าวของโลก ปี 2565 เท่ากับ 33,022.08 ล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 13.09 เมื่อเทียบกับปี 2564 ประเทศที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงที่สุด ได้แก่ จีน อิหร่าน สหรัฐฯ ซาอุดีอาระเบีย และฟิลิปปินส์ ตามลำดับ

ปริมาณการส่งออกข้าวของโลก ปี 2565 มีปริมาณ 54.73 ล้านตัน ขยายตัวร้อยละ 3.44 เมื่อเทียบกับปี 2564 ประเทศที่มีปริมาณการส่งออกสูงที่สุด ได้แก่ อินเดีย ไทย ปากีสถาน เวียดนาม และสหรัฐฯ ตามลำดับ ส่วนมูลค่าการส่งออกข้าวของโลก ปี 2565 เท่ากับ 30,038.21 ล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 10.41 เมื่อเทียบกับปี 2564 ประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุด ได้แก่ อินเดีย ไทย เวียดนาม ปากีสถาน และสหรัฐฯ ตามลำดับ

สำหรับสถานการณ์ข้าวไทย ปีการผลิต 2565/66 ไทยมีพื้นที่ปลูกข้าว 73.94 ล้านไร่ ขยายตัวร้อยละ 1.90 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2564/65 (ข้าวนาปี 62.84 ล้านไร่ และข้าวนาปรัง 11.10 ล้านไร่) และมีพื้นที่เก็บเกี่ยว 71.35 ล้านไร่ ขยายตัวร้อยละ 3 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2564/65 (ข้าวนาปี 59.49 ล้านไร่ และข้าวนาปรัง 11.85 ล้านไร่) โดยมีปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกทั้งหมด 33.91 ล้านตัน ข้าวเปลือก (ข้าวนาปี 26.71 และข้าวนาปรัง 7.20 ล้านตันข้าวเปลือก ตามลำดับ) ขยายตัวร้อยละ 2.82

การผลิตข้าวของไทย ข้าวนาปีจะให้ผลผลิตมากในเดือนพฤศจิกายน ร้อยละ 64.95 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด และปลูกมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น อุบลราชธานี นครราชสีมา สุรินทร์ ร้อยเอ็ด และศรีสะเกษ เป็นต้น สำหรับข้าวนาปรังจะมีผลผลิตมากในช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายน และปลูกมากในภาคกลาง เช่น สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา พิษณุโลก พิจิตร และนครสวรรค์ เป็นต้น

การส่งออกข้าวไทยปี 2566 มีปริมาณการส่งออก 8.76 ล้านตัน ขยายตัวร้อยละ 13.66 เมื่อเทียบกับปี 2565 คิดเป็นมูลค่า 5,144.44 ล้านเหรียญสหรัฐ (178,135.66 ล้านบาท) ขยายตัวร้อยละ 29.33 เมื่อเทียบกับปี 2565 โดยข้าวที่ไทยมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกมากที่สุด ได้แก่ ข้าวขาว ข้าวหอมมะลิ ข้าวนึ่ง ปลายข้าว ข้าวเหนียว และข้าวกล้อง ตามลำดับ ส่วนประเทศคู่ค้าหลักของไทย ปี 2566 พบว่าไทยส่งออกข้าวไปอินโดนีเซียคิดเป็นมูลค่ามากที่สุด รองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา แอฟริกาใต้ อิรัก และจีน ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 14.30 12.31 8.86 8.07 และ 6.06 ของมูลค่าการส่งออกข้าวทั้งหมด

ปัญหาสำคัญของการค้าข้าวของไทย ได้แก่ (1) ผลผลิตต่อไร่ต่ำและมีแนวโน้มทรงตัว เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง (2) พันธุ์ข้าวเกิดปัญหาข้าวปน ทำให้คุณภาพข้าวลดลง (3) ต้นทุนปลูกข้าวเพิ่มขึ้น รายได้สุทธิจากการปลูกข้าวลดลง และน้อยกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ (4) เกษตรกร/ชาวนามีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้น วัยรุ่นหรือวัยทำงานที่จะปลูกข้าวลดลง (5) ขาดการวางแผนการเงิน ปัญหาไม่มีเงินออม มีหนี้สิน (6) ราคาข้าวไทยสูงกว่าคู่แข่ง ส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยในตลาดโลกลดลง (7) ปริมาณการบริโภคข้าวใน

ตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง (8) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตที่ลดลง และ (9) ปัญหาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของข้าว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสร้างเสถียรภาพการค้าสินค้าข้าวของไทย ได้แก่ (1) การจัดทำแผนการลดพื้นที่ปลูกข้าวและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ (2) การบริหารจัดการน้ำ (3) เพิ่มการลงทุนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านข้าว (4) การลดต้นทุน (5) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (6) ส่งเสริมการผลิตข้าวอย่างยั่งยืนและปลอดภัย (7) การรักษาเสถียรภาพราคาข้าว และ (8) การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนโดยภาครัฐ

บทที่ 1 บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย โดยมีเกษตรกรกว่า 4.68 ล้านรายประกอบกิจกรรมการเพาะปลูกข้าว คิดเป็นร้อยละ 60.62 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกร (7.72 ล้านครัวเรือน) และในจำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตรในประเทศทั้งหมด 147.73 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) ในปี 2565 พบว่า เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว 64.08 ล้านไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43.38 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (พืชสวน ร้อยละ 27.85 พืชไร่ ร้อยละ 20.05 และกิจกรรมอื่น ๆ ร้อยละ 8.72)

1.1 ชนิดของข้าว

ชนิดของข้าวสามารถแบ่งออกตามถิ่นกำเนิดและความนิยมบริโภคได้ 2 ชนิด คือ ข้าวแอฟริกา (*Oryza glaberrima* Steud.) และข้าวเอเชีย (*Oryza sativa* L.) โดยส่วนมากข้าวที่มีการปลูกทั่วโลกเป็นข้าวเอเชีย ซึ่งข้าวเอเชียสามารถแบ่งเป็นชนิดย่อยได้อีก 3 กลุ่ม ตามลักษณะและพื้นที่ปลูก ดังนี้ กลุ่ม 1 ข้าวอินดิกา (Indica) มีลักษณะเมล็ดยาวรี ต้นสูง เป็นข้าวที่ปลูกในเอเชียเขตร้อน ตั้งแต่ จีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ไทย อินโดนีเซีย อินเดีย และศรีลังกา กลุ่ม 2 ข้าวจาปอนิกา (Japonica) มีลักษณะเมล็ดป้อมกลมรี ต้นเตี้ย เป็นข้าวที่ปลูกในเขตภูมิอากาศอบอุ่นและเขตร้อนบนที่ราบสูง เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี จีน ไต้หวัน รัสเซีย สหภาพยุโรป และอเมริกา ตลาดนำเข้าใหญ่ คือ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน และยุโรป โดยข้าวจาปอนิกานิยมสำหรับทำขนมหวาน เช่น พุดดิ้ง และกลุ่ม 3 ข้าวจาวานิกา (Javanica) เป็นข้าวลักษณะเมล็ดป้อมใหญ่ มีถิ่นกำเนิดแถบหมู่เกาะชวา โดยมีการปลูกและบริโภคเฉพาะท้องถิ่น เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไต้หวัน ซึ่งไม่ได้รับความนิยมเพราะให้ผลผลิตต่ำ (กรมการข้าว, 2555) สรุปคือข้าวที่นิยมบริโภค ได้แก่ ข้าวอินดิกา และข้าวจาปอนิกา นอกจากนี้ การเพาะปลูกหรือการผลิตข้าวของโลกส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอินดิกา เช่น ข้าวหอมมะลิที่ปลูกในประเทศไทย และข้าวบาสมatik ที่ปลูกบนเชิงเขาหิมาลัยในอินเดีย และปากีสถาน เป็นต้น (ณัฐธิดา และ อัครกฤตย์, 2566)

1.2 ส่วนแบ่งการค้าข้าวในตลาดโลก

ข้าวที่มีการผลิตทั่วโลกมี 4 ประเภท ได้แก่ (1) ข้าวอินดิกาหรือข้าวขาว (Indica rice) มีปริมาณการผลิตมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64 ของปริมาณการผลิตข้าวในตลาดโลก ราคาของข้าวขาวแต่ละเกรดขึ้นอยู่กับสัดส่วนของข้าวหัก ข้าวขาวที่มีสัดส่วนของเมล็ดข้าวหักปริมาณน้อยจะมีราคาสูง และข้าวขาวราคาสูงจะมีสัดส่วนเมล็ดที่หักมาก (2) ข้าวหอม (Aromatic or Fragrant rice) มีปริมาณการผลิตในตลาดโลกร้อยละ 24 ของปริมาณการผลิตข้าวโลก (3) ข้าวจาปอนิกา (Japonica rice) มีปริมาณการผลิตในตลาดโลกร้อยละ 9.5 ของปริมาณการผลิตข้าวโลก และ (4) ข้าวเหนียว (Glutinous rice) มีปริมาณการผลิตในตลาดโลกร้อยละ 2 ของปริมาณการผลิตข้าวโลก (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO, 2024)

ส่วนการซื้อขายข้าวทั่วโลกแบ่งออกเป็น 4 ชนิดหลัก ๆ ได้แก่ ข้าวเปลือก (HS Code 100610) ข้าวกล้อง (HS Code 100620) ข้าวขาว (HS Code 100630) และข้าวหักหรือปลายข้าว (HS Code 100640)

กลุ่มข้าวเปลือก มีมูลค่าการซื้อขายในตลาดข้าวโลกคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4 ของการค้าข้าวโลก ประเทศผู้ส่งออกหลัก ได้แก่ สหรัฐฯ บราซิล และอินเดีย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32 27 และ 13 ของมูลค่าการส่งออกข้าวเปลือกของโลก ตามลำดับ ประเทศผู้นำเข้าหลัก ได้แก่ เวียดนาม เม็กซิโก และเนปาล คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 12 และ 8 ของมูลค่าการนำเข้าข้าวเปลือกของโลก ตามลำดับ

กลุ่มข้าวกล้อง มีมูลค่าการซื้อขายในตลาดข้าวโลก คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5 ของการค้าข้าวโลก ประเทศผู้ส่งออกหลัก ได้แก่ ปากีสถาน จีน และสหรัฐฯ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16 13 และ 10 ของมูลค่าการส่งออกข้าวกล้องของโลก ตามลำดับ ประเทศผู้นำเข้าหลัก ได้แก่ เกาหลีใต้ สหราชอาณาจักร และเบลเยียม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17 12 และ 8 ของมูลค่าการนำเข้าข้าวกล้องของโลก ตามลำดับ

กลุ่มข้าวขาว แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ข้าวขาวและข้าวหอม ซึ่งเป็นข้าวที่มีการซื้อขายมากที่สุดในตลาดโลก คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81 ของการค้าข้าวโลก ประเทศผู้ส่งออกหลัก ได้แก่ อินเดีย ไทย และเวียดนาม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 39 15 และ 12 ของมูลค่าการส่งออกข้าวขาวของโลก ตามลำดับ ส่วนประเทศผู้นำเข้าหลัก ได้แก่ อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย และจีน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8 5 และ 5 ของมูลค่าการนำเข้าของโลก ตามลำดับ ในปี 2565 ไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวขาวอันดับสองของตลาดข้าวโลก ครองส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ 15 รองจากอินเดีย และไทยส่งออกข้าวขาว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 ของมูลค่าการส่งออกข้าวไทยทั้งหมด โดยตลาดหลักอยู่ในทวีปเอเชียและแอฟริกา ขณะที่ข้าวหอม แบ่งเป็น 2 ชนิด ได้แก่ (1) ข้าวหอมมะลิ ผลิตในประเทศอินเดียและปากีสถานเป็นหลัก และ (2) ข้าวหอมมะลิ มีแหล่งผลิตสำคัญอยู่ในกลุ่มประเทศอาเซียน ผู้ผลิตหลัก คือ ไทย เวียดนาม และกัมพูชา โดยทั้งข้าวหอมมะลิและข้าวหอมมะลิจัดอยู่ในกลุ่มข้าวอินดิกาเช่นกัน ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวหอมมะลิมากที่สุดในโลก รองลงมา ได้แก่ เวียดนาม และกัมพูชา โดยไทยส่งออกข้าวหอมมะลิคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24 ของมูลค่าการส่งออกข้าวไทยทั้งหมด มีตลาดส่งออกหลัก คือ สหรัฐฯ จีน และฮ่องกง

กลุ่มข้าวหักหรือปลายข้าว มีมูลค่าการซื้อขายในตลาดโลก คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10 ของการค้าข้าวโลก ประเทศผู้ส่งออกหลัก ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน และไทย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38 12 และ 11 ของมูลค่าการส่งออกข้าวหักของโลก ตามลำดับ ประเทศผู้นำเข้าหลัก ได้แก่ จีน เซเนกัล และเบลเยียม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33 12 และ 6 ของมูลค่าการนำเข้าข้าวหักของโลก ตามลำดับ

1.3 ห่วงโซ่อุปทานของการผลิต/การค้าข้าวไทย

ภาพรวมโครงสร้างการผลิต แปรรูป และจัดจำหน่ายของข้าวในปัจจุบันแบ่งได้ 3 ชั้น ได้แก่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังแผนภาพที่ 1

ส่วนต้นน้ำ หมายถึงกระบวนการผลิตข้าวเปลือก มีชาวนาเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมหลัก มีปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ที่ดิน น้ำ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เครื่องจักร และแรงงาน

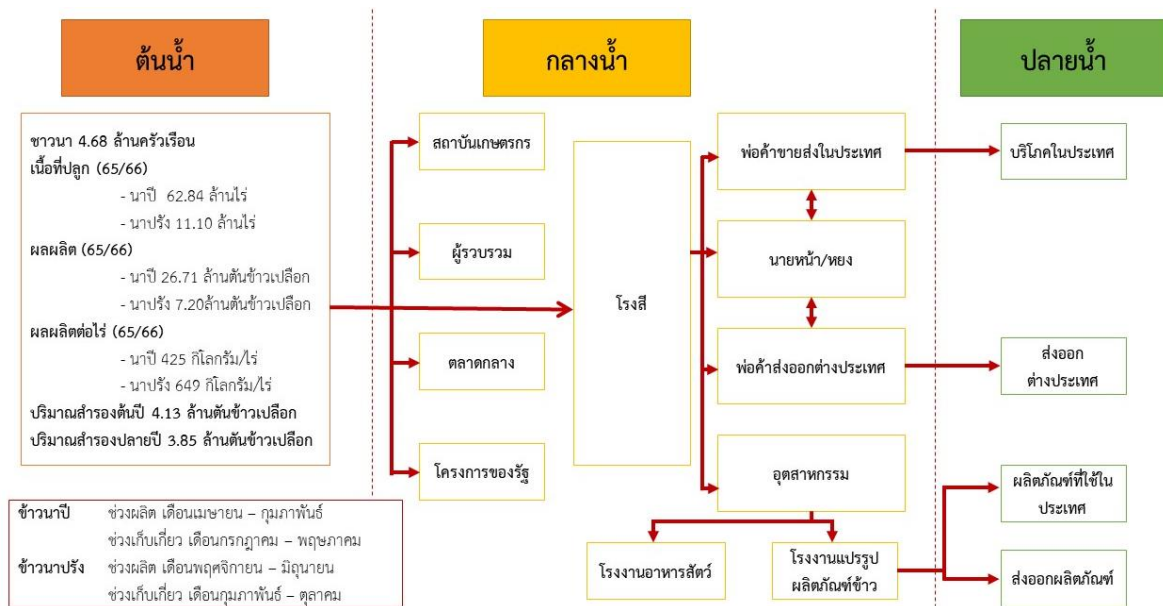
ส่วนกลางน้ำ เริ่มตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้าวเปลือกผ่านหลายช่องทาง เช่น สถาบันเกษตรกรผู้รวบรวม ตลาดกลางหรือผ่านโครงการตามนโยบายพิเศษของรัฐบาล จากนั้นข้าวเปลือกที่รวบรวมได้จะถูกนำไปสีแปรรูป ข้าวสารที่สีแปรแล้วสุดท้ายก่อนบรรจุจำหน่ายจะมีการตรวจวัดสิ่งเจือปนและตรวจจับโลหะปลอมปนกับข้าวสาร ตรวจสอบคุณภาพข้าวสารบรรจุถุง ก่อนจัดเก็บเพื่อรอการขนส่ง โดยจัดเก็บเป็นระเบียบแยกตามใบสั่งซื้อของลูกค้าแต่ละราย เช่น พ่อค้าขายส่งในประเทศ นายหน้า/

หยง ซึ่งทำหน้าที่เป็นคนกลางจัดหารวบรวมข้าวสารเพื่อส่งออกให้กับพ่อค้าส่งออกต่างประเทศ นอกจากนี้ ผลพลอยได้จากการสีข้าว เช่น รำข้าว แกลบ และสิ่งเจือปนอื่น ๆ จะถูกส่งต่อไปยังอุตสาหกรรมอื่น เช่น โรงงานอาหารสัตว์ หรือโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าในรูปผลิตภัณฑ์อื่น เช่น การผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว แป้งข้าวเจ้า น้ำมันรำข้าว เป็นต้น ส่วนแกลบสามารถนำไปผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล หรือนำไปผสมทำวัสดุก่อสร้าง และวัสดุในอุตสาหกรรมอื่นได้ ดังนั้น โรงสีข้าวจึงมีบทบาทสำคัญในการแปรรูปวัตถุดิบจากผู้ผลิตไปเป็นสินค้าเพื่อขายให้แก่ผู้บริโภค โดยอาศัยระบบกลไกทางตลาด ทำการขายข้าวไปยังประชาชนในประเทศเป็นหลัก และที่เหลือจะส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ

ส่วนปลายน้ำ กระบวนการตลาดและจัดจำหน่ายข้าวสารไปยังผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ เป็นส่วนสำคัญที่กำหนดอุปสงค์ การกำหนดราคาการส่งออกข้าวสาร จะมีการกำหนดราคาซื้อขายล่วงหน้า (Forward Price) ของผู้ส่งออกข้าวไทยที่ไปเสนอขายให้ผู้ซื้อในต่างประเทศ แล้วใช้เป็นฐานกำหนดราคาซื้อข้าวเปลือกในช่วงเก็บเกี่ยว ซึ่งราคาของผู้ส่งออกนำมากำหนดราคาข้าวสารนี้มาจากการคาดการณ์อุปสงค์และอุปทานตลาดของฤดูกาลผลิตถัดไป ซึ่งราคาตกลงที่ผู้ส่งออกจะขายให้กับผู้ซื้อเมื่อเก็บเกี่ยวแล้ว ราคานี้เกิดจากการตกลงกันระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อเป็นรายไปไม่มีการเปิดเผย

แผนภาพที่ 1: แผนผังโครงสร้างสินค้าข้าว

ที่มา: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2564)

บทที่ 2 สถานการณ์การผลิตข้าวโลก

กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (United States Department of Agriculture: USDA) รายงานการผลิตข้าวทั่วโลก ปีการผลิต 2565/66 พบว่า มีปริมาณ 766.19 ล้านตันข้าวเปลือก (เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.01 จากปีการผลิต 2564/65) หรือ 512.96 ล้านตันข้าวสาร ลดลงร้อยละ 0.03 จากปีการผลิต 2564/65 เนื่องจากผลผลิตข้าวในประเทศผู้ผลิตสำคัญ อย่าง จีน อินโดนีเซีย เมียนมา ปากีสถาน และญี่ปุ่น มีแนวโน้มลดลง ขณะที่ในรอบการผลิต 5 ปี (ปี 2561/62 – 2565/66) การผลิตข้าวทั่วโลกมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.74 ต่อปี (ตารางภาคผนวกที่ 1 และ 2) ข้อมูลจาก องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization: FAO) พบว่า ทวีปเอเชียเป็นแหล่งผลิตใหญ่ที่สุดของโลก มีผลผลิตคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 89.95 ของผลผลิตข้าวทั่วโลก หรือคิดเป็นผลผลิต 689.19 ล้านตันข้าวเปลือก รองลงมา ได้แก่ ทวีปอเมริกา แอฟริกา ยุโรป และโอเชียเนีย มีสัดส่วนร้อยละ 4.79 4.72 0.48 และ 0.06 ตามลำดับ

2.1 การผลิตของโลก

พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวของโลกปีการผลิต 2565/66 มีพื้นที่รวม 1,035.59 ล้านไร่ ขยายตัวร้อยละ 0.02 เมื่อเทียบกับรอบการผลิตปี 2564/65 และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561/62 – 2565/66) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.36 ต่อปี ขณะที่รอบการผลิต 2565/66 มีผลผลิตโลกเฉลี่ย 739.20 กิโลกรัมต่อไร่ หดตัวร้อยละ 0.22 เมื่อเทียบกับรอบการผลิต ปี 2564/65 และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561/62 – 2565/66) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.33 ต่อปี (ตารางภาคผนวกที่ 3 และ 4)

สำหรับประเทศผู้ผลิตข้าวหลักที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว (เนื้อที่ปลูก) ในรอบ 5 ปี (ปี 2561/62 – 2565/66) เฉลี่ยเพิ่มขึ้น ได้แก่ อินเดีย อินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ และปากีสถาน โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.02 0.11 0.55 0.56 และ 1.65 ต่อปี ตามลำดับ ขณะที่ จีน บังกลาเทศ เวียดนาม เมียนมา และญี่ปุ่น มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวลดลง และเมื่อพิจารณา ผลผลิตต่อไร่ (ตารางภาคผนวกที่ 4) พบว่า อัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561/62 – 2565/66) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.33 ต่อปี โดยกลุ่มผู้ผลิตหลักส่วนใหญ่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ยกเว้น อินโดนีเซีย เมียนมา ไนจีเรีย และปากีสถาน ที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยลดลง ส่วนผลผลิตต่อไร่ของไทย พบว่า ผลผลิต 457.60 กิโลกรัมต่อไร่ ต่ำกว่าผลผลิตต่อไร่ของโลก (739.20 กิโลกรัมต่อไร่) และต่ำกว่าอินเดีย (681.60 กิโลกรัมต่อไร่) และเวียดนาม (971.20 กิโลกรัมต่อไร่) ซึ่งเป็นประเทศคู่แข่งสำคัญ

2.2 การผลิตของไทย

2.2.1 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของข้าว

ปีการผลิต 2565/66 ไทยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 73.94 ล้านไร่ (ข้าวนาปี 62.84 ล้านไร่ และข้าวนาปรัง 11.10 ล้านไร่) เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.90 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ผลผลิต 33.91 ล้านตันข้าวเปลือก (ข้าวนาปี 26.71 ล้านตันข้าวเปลือก และข้าวนาปรัง 7.20 ล้านตันข้าวเปลือก) เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.82 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และผลผลิต 459 กิโลกรัมต่อไร่ (ข้าวนาปี 425 กิโลกรัมต่อไร่ และข้าวนาปรัง 649 กิโลกรัมต่อไร่) เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.10 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า มาจากการผลิตข้าวนาปรังที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากสถานการณ์น้ำที่ยังคงเพียงพอต่อการเพาะปลูก (ตารางภาคผนวกที่ 6 – 8)

2.2.2 สถานการณ์และปฏิทินการผลิตข้าวปีการผลิต 2566/67

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) สํารวจข้อมูลเดือนมิถุนายน 2566 โดยคาดการณ์ปีการผลิต 2566/67 พบว่า ภาพรวมผลผลิตข้าวจะลดลงจากปีการผลิต 2565/66 เนื่องจาก เนื้อที่เพาะปลูกลดลง ฝนมาล่าช้า และปรากฏการณ์เอลนีโญในช่วงกลางปี 2566 – กลางปี 2567 ทำให้ขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก โดยเฉพาะในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ส่งผลให้บางพื้นที่สามารถปลูกได้เพียงข้าวนาปี ไม่สามารถปลูกข้าวนาปรังได้ สําหรับผลผลิตต่อไร่ลดลง เนื่องจากปริมาณฝนน้อย ทำให้ต้นข้าวเติบโตได้ไม่เต็มที่ พบโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด เช่น ไหม้คอรวง เพลี้ยไฟ เป็นต้น รวมทั้งปัจจัยการผลิตยังคงมีราคาสูง ได้แก่ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เกษตรกรจึงปรับลดปริมาณการใช้ ส่งผลให้ภาพรวมผลผลิตทั้งประเทศลดลง

โดยในปี 2566/67 มีพื้นที่ปลูก ข้าวนาปี 62.38 ล้านไร่ ผลผลิต 25.57 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 413 กิโลกรัม (ลดลงจากปี 2565/66 ที่มีพื้นที่ปลูก 62.84 ล้านไร่ ผลผลิต 26.71 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 425 กิโลกรัม) หรือลดลงร้อยละ 0.73 4.27 และ 2.82 ตามลำดับ และผลผลิตเริ่มออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2566 – พฤษภาคม 2567 ทั้งนี้ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ตุลาคม 2566 ผลผลิตจะออกสู่ตลาดปริมาณ 6.37 ล้านตันข้าวเปลือก หรือคิดเป็นร้อยละ 24.91 ของปริมาณข้าวนาปีทั้งหมด และผลผลิตจะออกสู่ตลาดมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน 2566 ปริมาณ 16.56 ล้านตันข้าวเปลือก หรือคิดเป็นร้อยละ 64.75 ของผลผลิตข้าวนาปีทั้งหมด

นอกจากนี้ สศก. ยังสํารวจข้อมูลเดือนกันยายน 2566 พบว่า ข้าวนาปรัง มีพื้นที่เพาะปลูก 7.76 ล้านไร่ ผลผลิต 6.35 ล้านตันข้าวเปลือก ผลผลิตต่อไร่ 617 กิโลกรัม (ลดลงจากปี 2565/66 ที่มีเนื้อที่เพาะปลูก 11.10 ล้านไร่ ผลผลิต 7.20 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 649 กิโลกรัม) หรือลดลงร้อยละ 30.09 11.81 และ 4.93 ตามลำดับ เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกลดลง จากปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่และปริมาณน้ำตามแหล่งธรรมชาติน้อยกว่าปี 2566 ทำให้น้ำไม่เพียงพอ เกษตรกรบางพื้นที่จึงปล่อยที่นาให้ว่าง ขณะที่ผลผลิตต่อไร่ลดลง เนื่องจากปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ทำให้ต้นข้าวเจริญเติบโตไม่สมบูรณ์ และข้าวนาปรัง ผลผลิตเริ่มออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – ตุลาคม 2567 โดยผลผลิตจะออกสู่ตลาดจำนวนมากช่วงเดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2567 ปริมาณรวม 5.25 ล้านตันข้าวเปลือก หรือคิดเป็นร้อยละ 82.63 ของผลผลิตข้าวนาปรังทั้งหมด

บทที่ 3 สถานการณ์การค้าข้าวโลก

3.1 สถานการณ์การบริโภคและความต้องการข้าว

ปริมาณการบริโภคข้าวทั่วโลกปี 2566 เท่ากับ 520.68 ล้านตัน มีอัตราการเติบโตเฉลี่ย (CAGR) ในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.77 ต่อปี โดยประเทศที่มีการบริโภคมากที่สุด 10 อันดับแรก มีปริมาณเท่ากับ 418.50 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80.38 ของปริมาณการบริโภคข้าวทั้งหมดของโลก ประเทศที่มีการบริโภคข้าวมากที่สุด ได้แก่ จีน อินเดีย บังกลาเทศ อินโดนีเซีย และเวียดนาม มีปริมาณการบริโภค เท่ากับ 154.99 114.51 37.50 35.70 และ 21.40 ล้านตัน ตามลำดับ สำหรับไทย มีการบริโภค 12.50 ล้านตัน และมีอัตราการบริโภคเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.45 ต่อปี (ตารางภาคผนวกที่ 11)

3.2 สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ

3.2.1 การนำเข้า

ปริมาณการนำเข้าข้าวทั่วโลกมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.79 ต่อปี โดยปี 2565 มีการนำเข้าเท่ากับ 44.60 ล้านตัน ประเทศที่มีปริมาณนำเข้ามากที่สุด ได้แก่ จีน ฟิลิปปินส์ อิหร่าน โกตดิวัวร์ และเบนิน มีปริมาณการนำเข้า เท่ากับ 6.16 3.87 1.79 1.56 และ 1.51 ล้านตัน ตามลำดับ ในกลุ่มประเทศที่มีการนำเข้ามากที่สุด พบว่า ฟิลิปปินส์ จีน ไนเจอร์ มาเลเซีย และสหรัฐฯ มีอัตราการนำเข้าเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) สูงที่สุด ร้อยละ 21.35 19.35 18.74 11.27 และ 9.68 ต่อปี ตามลำดับ (ตารางภาคผนวกที่ 12)

มูลค่าการนำเข้าข้าวทั่วโลกมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.26 ต่อปี โดยปี 2565 มีมูลค่าการนำเข้า 33,022.08 ล้านเหรียญสหรัฐ ประเทศที่มีมูลค่า การนำเข้ามากที่สุด ได้แก่ จีน อิหร่าน สหรัฐฯ ซาอุดีอาระเบีย และฟิลิปปินส์ มีมูลค่าการนำเข้า เท่ากับ 2,622.69 2,055.98 1,405.74 1,387.97 และ 1,273.46 ล้านเหรียญสหรัฐ ตามลำดับ ในกลุ่มประเทศ ที่มีการนำเข้ามากที่สุด พบว่า เวียดนาม ฟิลิปปินส์ จีน สหรัฐฯ และญี่ปุ่น มีอัตรามูลค่าการนำเข้าเฉลี่ย ในรอบ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) สูงที่สุด ร้อยละ 96.18 14.67 13.16 9.82 และ 8.04 ต่อปี ตามลำดับ (ตารางภาคผนวกที่ 13)

สำหรับมูลค่าการนำเข้าข้าว ปี 2565 เทียบกับปี 2564 พบว่า ขยายร้อยละ 13.69 ขณะที่ กลุ่มประเทศที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงที่สุด ได้แก่ อิหร่าน อิรัก สหรัฐฯ ญี่ปุ่น และซาอุดีอาระเบีย มีมูลค่า การนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 181.27 40.29 38.18 28.81 และ 26.73 ตามลำดับ

สำหรับการนำเข้าข้าวของโลกปี 2566 บางประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น เนื่องมาจากปัญหาผลผลิตในประเทศลดลงจากปรากฏการณ์เอลนีโญ จึงมีการสำรองข้าวเป็นจำนวนมาก เพื่อความมั่นคงทางอาหาร

3.2.2 การส่งออก

ปริมาณการส่งออกข้าวทั่วโลกมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) ขยายตัวร้อยละ 5.21 ต่อปี โดยปี 2565 มีปริมาณการส่งออกเท่ากับ 54.73 ล้านตัน ประเทศที่มีปริมาณ ส่งออกมากที่สุด ได้แก่ อินเดีย ไทย ปากีสถาน เวียดนาม และสหรัฐฯ มีปริมาณการส่งออก 22.24 7.70 4.66 4.38 และ 2.48 ล้านตัน ตามลำดับ โดยในกลุ่มประเทศที่มีปริมาณการส่งออกมากที่สุด พบว่า

อินเดีย เวียดนาม อูรุกวัย เมียนมา และบราซิล มีอัตราการส่งออกเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) เพิ่มขึ้นสูงสุด ร้อยละ 17.49 10.95 6.66 5.55 และ 4.48 ต่อปี ตามลำดับ ขณะที่ไทย มีอัตราการส่งออกเฉลี่ยในรอบ 5 ปี ลดลงร้อยละ 8.70 ต่อปี (ตารางภาคผนวกที่ 14)

มูลค่าการส่งออกข้าวทั่วโลกมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.66 ต่อปี โดยปี 2565 มีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 30,038.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด ได้แก่ อินเดีย ไทย เวียดนาม ปากีสถาน และสหรัฐฯ มีมูลค่าการส่งออก 10,776.62 3,959.33 3,193.39 2,352.98 และ 1,703.81 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ โดยในกลุ่มประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด พบว่า เบลเยียม อินเดีย บราซิล อิตาลี และเวียดนาม มีอัตราการส่งออกเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.14 10.00 8.88 6.63 และ 5.06 ต่อปี ตามลำดับ สำหรับไทยในรอบ 5 ปี มีอัตรามูลค่าการส่งออกเฉลี่ยลดลง 8.20 ต่อปี (ตารางภาคผนวกที่ 15)

สำหรับมูลค่าการส่งออกข้าว ปี 2565 เทียบกับปี 2564 พบว่า ขยายตัวร้อยละ 10.41 โดยบราซิล เบลเยียม ไทย เมียนมา และอินเดีย มีมูลค่าการส่งออกขยายตัวจากปี 2564 สูงที่สุดในกลุ่มประเทศที่มีมูลค่าการส่งออก 10 อันดับแรก เท่ากับร้อยละ 83.10 27.03 18.11 17.32 และ 11.98 ตามลำดับ

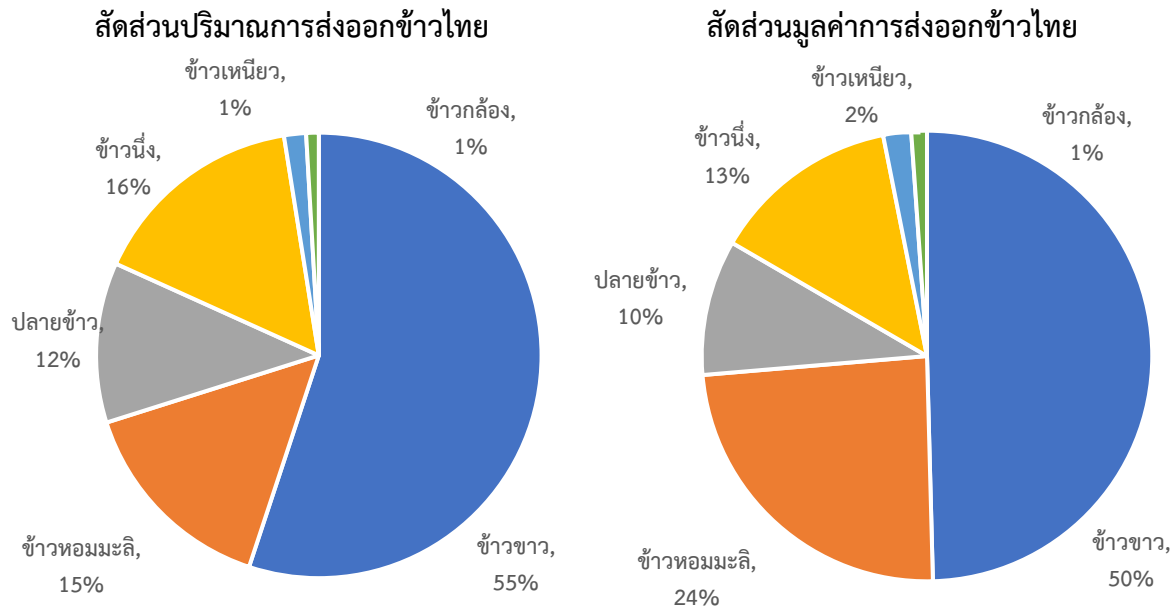
สำหรับการส่งออกข้าวของโลก ปี 2566 มีแนวโน้มหดตัวจากปรากฏการณ์เอลนีโญ ทำให้ผลผลิตข้าวในทวีปเอเชียลดลง ขณะที่การส่งออกของไทยในปี 2566 ขยายตัวจากปี 2565 เนื่องจากมีปริมาณผลผลิตข้าวเพียงพอต่อการบริโภคในประเทศและการส่งออก ประกอบกับอินเดียมีการระงับการส่งออกและขึ้นภาษีข้าวหลายชนิด ทำให้ไทยสามารถส่งออกเพิ่มขึ้น

3.3 สถานการณ์การค้าข้าวของไทย

ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยในปี 2566 เท่ากับ 8.76 ล้านตัน ขยายตัวร้อยละ 13.66 เมื่อเทียบกับปี 2565 คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 43.37 ของปริมาณผลผลิตข้าวทั้งประเทศ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) เท่ากับร้อยละ 3.68 ต่อปี ด้านมูลค่าการส่งออกในปี 2566 มีมูลค่า 5,144.44 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 29.33 เมื่อเทียบกับปี 2565 และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) เท่ากับร้อยละ 5.16 ต่อปี (ตารางภาคผนวกที่ 16)

เมื่อพิจารณาชนิดข้าวที่ไทยส่งออก 6 ชนิด ได้แก่ ข้าวขาว ข้าวหอมมะลิ ข้าวเหนียว ปลายข้าว (ข้าวหัก) ข้าวเหนียว และข้าวกล้อง มีสัดส่วนปริมาณการส่งออกเท่ากับร้อยละ 55 15 16 12 1 และ 1 ตามลำดับ และสัดส่วนมูลค่าการส่งออกเท่ากับร้อยละ 50 24 13 10 2 และ 1 ตามลำดับ (แผนภาพที่ 2) โดยผลิตภัณฑ์ข้าวจากไทยยังคงได้รับการยอมรับด้านคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาดโลก

แผนภาพที่ 2: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวไทยแต่ละชนิด (ร้อยละ)

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, มกราคม 2567

ตลาดส่งออกข้าวของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดปี 2566 ได้แก่ อินโดนีเซีย สหรัฐอเมริกา แอฟริกาใต้ อิรัก และจีน มีมูลค่าการส่งออกจากไทย 732.41 634.87 455.83 419.39 และ 310.85 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ และมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกจากไทย คิดเป็นร้อยละ 14.24 12.34 8.86 8.15 และ 6.04 ตามลำดับ โดยอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 1,633.93 274.82 และ 184.24 ตามลำดับ เนื่องจากปรากฏการณ์เอลนีโญส่งผลให้ประเทศในทวีปเอเชียมีผลผลิตข้าวลดลง ราคาส่งออกข้าวสูงขึ้น ทำให้ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของไทยเพิ่มขึ้น ขณะที่ภาพรวมมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.16 ต่อปี โดยมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 4,207.42 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2562 เป็น 5,144.44 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2566 (ตารางภาคผนวกที่ 17)

3.4 การส่งออกข้าวไทยแต่ละชนิด

3.4.1 ข้าวขาว ประเทศคู่ค้าหลักในการส่งออกข้าวขาวของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดในปี 2566 ได้แก่ อินโดนีเซีย อิรัก มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และญี่ปุ่น มีมูลค่าการส่งออก เท่ากับ 644.21 413.39 202.43 201.88 และ 158.79 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.25 16.21 7.94 7.91 และ 6.22 ตามลำดับ โดยอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นมากเมื่อเทียบกับปี 2565 ร้อยละ 4,855.46 293.99 และ 185.87 ตามลำดับ ขณะที่ภาพรวมมูลค่าการส่งออกข้าวขาวเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.37 ต่อปี โดยมีมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 1,490.77 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2562 เป็น 2,550.93 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2566 (ตารางภาคผนวกที่ 18)

3.4.2 ข้าวหอมมะลิ ประเทศคู่ค้าหลักในการส่งออกข้าวหอมมะลิของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดในปี 2566 ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน ฮองกง แคนาดา และสิงคโปร์ มีมูลค่าการส่งออก 508.85 150.29 116.29

90.90 และ 54.70 ล้านเหรียญสหรัฐ ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 41.10 12.14 9.39 7.34 และ 4.42 ตามลำดับ โดยโกตดิวัวร์ จีน และสหรัฐฯ มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นสูงสุด เมื่อเทียบกับปี 2565 เท่ากับร้อยละ 59.55 34.68 และ 27.43 ตามลำดับ ขณะที่ภาพรวมพบว่ามูลค่าการส่งออกข้าวหอมมะลิเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) ลดลงร้อยละ 1.49 ต่อปี โดยมูลค่าส่งออกลดลงจาก 1,314.70 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2562 เป็น 1,238.05 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2566 (ตารางภาคผนวกที่ 19) แม้ว่าภาพรวมมูลค่าการส่งออกข้าวหอมมะลิของไทยจะหดตัว แต่การส่งออกไปตลาดสหรัฐอเมริกา จีน และแคนาดา ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตลาดสหรัฐฯ มีสัดส่วนการนำเข้าข้าวหอมมะลิจากไทยสูงถึงร้อยละ 97.13 รองลงมา ได้แก่ เวียดนาม และอินเดีย ที่มีสัดส่วนการนำเข้าข้าวหอมมะลิ ร้อยละ 1.78 และ 0.60 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าข้าวหอมมะลิจากไทยยังคงเป็นที่ต้องการและเติบโตได้อย่างแข็งแกร่งในตลาดสหรัฐฯ

3.4.3 ข้าวหนึ่ง ประเทศคู่ค้าหลักในการส่งออกข้าวหนึ่งของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดปี 2566 ได้แก่ แอฟริกาใต้ เยเมน เบนิน บังกลาเทศ และแคเมอรูน มีมูลค่าการส่งออก เท่ากับ 425.90 73.48 51.70 50.98 และ 14.84 ล้านเหรียญสหรัฐ ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 61.32 10.58 7.44 7.34 และ 2.14 ตามลำดับ โดยแคนาดา เยเมน และแอฟริกาใต้ มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นสูงสุดเมื่อเทียบกับปี 2565 ร้อยละ 321.50 54.99 และ 41.12 ตามลำดับ ขณะที่ภาพรวมพบว่ามูลค่าการส่งออกข้าวหนึ่งเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) ลดลงร้อยละ 5.96 ต่อปี โดยมูลค่าการส่งออกลดลงจาก 888.19 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2562 เป็น 694.57 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2566 (ตารางภาคผนวกที่ 20)

3.4.4 ปลายข้าว (ข้าวหัก) ประเทศคู่ค้าหลักในการส่งออกปลายข้าวของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดปี 2566 ได้แก่ เซเนกัล อินโดนีเซีย จีน โกตดิวัวร์ และปาปัวนิวกินี มีมูลค่าการส่งออก เท่ากับ 133.45 87.64 74.13 53.29 และ 27.07 ล้านเหรียญสหรัฐ ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 26.69 17.53 14.82 10.66 และ 5.41 ตามลำดับ โดยโกตดิวัวร์ อินโดนีเซีย และโตโก มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับปี 2565 เท่ากับร้อยละ 380.96 240.48 และ 213.67 ตามลำดับ ขณะที่ภาพรวมพบว่ามูลค่าการส่งออกปลายข้าวเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.20 ต่อปี โดยมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 364.88 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2562 เป็น 500.07 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2566 (ตารางภาคผนวกที่ 21)

3.4.5 ข้าวเหนียว ประเทศคู่ค้าหลักในการส่งออกข้าวเหนียวของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดปี 2566 ได้แก่ จีน สหรัฐฯ สเปน ลาว เวียดนาม และญี่ปุ่น โดยมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 41.82 17.17 9.83 4.42 และ 4.24 ล้านเหรียญสหรัฐ ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40.55 16.65 9.53 4.29 และ 4.11 ตามลำดับ โดยสหรัฐฯ สิงคโปร์ และออสเตรเลีย มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มคู่ค้าหลัก เมื่อเทียบกับปี 2565 เท่ากับร้อยละ 14.01 4.12 และ 1.87 ตามลำดับ ขณะที่ภาพรวมพบว่ามูลค่าการส่งออกข้าวเหนียวเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.49 ต่อปี โดยมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 83.26 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2562 เป็น 103.12 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2566 (ตารางภาคผนวกที่ 22)

3.4.6 ข้าวกล้อง ประเทศคู่ค้าหลักในการส่งออกข้าวกล้องของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดปี 2566 ได้แก่ เกาหลีใต้ สหรัฐฯ สิงคโปร์ นิวแคลิโดเนีย และฮ่องกง มีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 18.36 9.55 4.77 3.08 และ 2.83 ล้านเหรียญสหรัฐ ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 31.83 16.55 8.27 5.34 และ 4.91

ตามลำดับ โดยในกลุ่มคู่ค้าหลักมีเพียงจีน และแคนาดา เท่านั้น ที่มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2565 เท่ากับร้อยละ 75.00 และ 6.91 ตามลำดับ ขณะที่ภาพรวมพบว่ามูลค่าการส่งออกข้าวกล้องเฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) ลดลงร้อยละ 3.17 ต่อปี โดยมูลค่าการส่งออกลดลงจาก 65.62 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2562 เป็น 57.69 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2566 (ตารางภาคผนวกที่ 23)

3.4.7 กลุ่มข้าวอินทรีย์ ประเทศคู่ค้าหลักในการส่งออกข้าวอินทรีย์ของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดปี 2566 ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา และฝรั่งเศส มีมูลค่าการส่งออก เท่ากับ 9.91 2.83 2.16 1.34 และ 1.32 ล้านเหรียญสหรัฐ ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 41.99 11.97 9.16 5.69 และ 5.61 ตามลำดับ โดยในกลุ่มคู่ค้าหลักมีเพียงจีน และเนเธอร์แลนด์เท่านั้น ที่มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2565 เท่ากับร้อยละ 277.88 และ 5.29 ตามลำดับ ขณะที่ภาพรวมพบว่ามูลค่าการส่งออกกลุ่มข้าวอินทรีย์เฉลี่ยในรอบ 5 ปี (ปี 2562 – 2566) ลดลงร้อยละ 0.27 ต่อปี โดยมูลค่าการส่งออกลดลงจาก 23.85 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2562 เป็น 23.60 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2566 (ตารางภาคผนวกที่ 24) นอกจากนี้ พบว่าตลาดส่งออกข้าวอินทรีย์ 10 ประเทศแรก ครองสัดส่วนร้อยละ 93.32 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของข้าวกลุ่มนี้ ซึ่งมาจากกลุ่มประเทศรายได้สูงที่มีกำลังซื้อข้าวอินทรีย์ที่มีราคาสูง โดยอาจสะท้อนให้เห็นถึงตลาดอาหารเพื่อสุขภาพและอาหารปลอดภัยของผู้บริโภคในทวีปยุโรปและอเมริกาเหนือ

3.5 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวของไทย

3.5.1 นโยบายข้าว ต่างประเทศมีนโยบาย/มาตรการที่อาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวไทยได้ เช่น **เวียดนาม** ประกาศแผนยุทธศาสตร์การส่งออกข้าว โดยกำหนดเป้าหมายลดการส่งออกข้าวเหลือปีละ 4 ล้านตัน ภายในปี 2573 หรือลดลงร้อยละ 44 เมื่อเทียบกับการส่งออกเมื่อปี 2565 **อินเดีย** ประกาศระงับการส่งออกข้าวขาวทุกชนิดที่ไม่ใช่ข้าวบาสมatik ตั้งแต่วันที่ 20 กรกฎาคม 2566 เพื่อรักษาเสถียรภาพราคาข้าวในประเทศไม่ให้ปรับตัวสูงขึ้น และเพื่อไม่ให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากปริมาณผลผลิตข้าวในประเทศที่ลดลง รวมทั้งประกาศขึ้นภาษีส่งออกข้าวหนึ่ง เป็นร้อยละ 20 ตั้งแต่วันที่ 25 สิงหาคม 2566 เพื่อรักษาเสถียรภาพราคาข้าวในประเทศเช่นกัน ดังนั้น เมื่ออินเดียระงับการส่งออกข้าวบางชนิด จึงเป็นโอกาสของไทยที่จะส่งออกข้าวไปยังประเทศคู่ค้าได้ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น **ด้านเมียนมา** สหพันธ์ข้าวเมียนมาประกาศระงับการส่งออกข้าวชั่วคราวเป็นเวลา 45 วัน เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน 2566 เป็นต้นไป เพื่อควบคุมราคาข้าวในประเทศที่ปรับตัวสูงขึ้น **สหรัฐอเมริกา** ทรัมป์ประกาศห้ามส่งออกและส่งออกต่อ (Re-Export) สินค้าข้าวเป็นการชั่วคราวระยะเวลา 4 เดือน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม 2566 เพื่อรักษาอุปทานข้าวให้เพียงพอต่อความต้องการในประเทศ และ **อินโดนีเซีย** มีนโยบายด้านความมั่นคงทางอาหาร โดยกำหนดให้สำรองข้าวปริมาณที่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ ดังนั้น จึงอาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวไทยไปยังต่างประเทศได้มากขึ้น

3.5.2 ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ผลกระทบจากปรากฏการณ์เอลนีโญ ที่เริ่มตั้งแต่กลางปี 2566 และคาดว่าจะมีผลต่อเนื่องถึงกลางปี 2567 ทำให้หลายประเทศเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ บางพื้นที่เผชิญกับภัยแล้ง บางพื้นที่ฝนตกหนักและเกิดอุทกภัย ส่งผลให้ผลผลิตข้าวในประเทศมีแนวโน้มลดลง ทำให้บางประเทศมีการนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้น เพื่อสร้าง

ความมั่นคงทางอาหารภายในประเทศ ซึ่งเป็นผลดีต่อการส่งออกข้าวไทย เช่น ได้รับคำสั่งซื้อข้าวในปริมาณมากจากอินโดนีเซีย รวมทั้งจากฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย เป็นต้น

3.5.3 ความหลากหลายของชนิดข้าวที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ปัจจุบันตลาดผู้นำเข้าข้าวที่สำคัญ เช่น ฟิลิปปินส์ จีน และมาเลเซีย มีความนิยมบริโภคข้าวพื้นนุ่มเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นข้าวที่มีความนุ่มในการรับประทาน แต่มีราคาต่ำกว่าข้าวหอมมะลิและข้าวหอมชนิดอื่น ๆ ของไทย ขณะเดียวกัน เวียดนามก็ได้พัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นนุ่มและข้าวหอมของเวียดนาม และส่งออกได้ในราคาที่ต่ำกว่าไทย จึงมีสัดส่วนตลาดดังกล่าวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ไทยมีการเร่งพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีความหลากหลาย และตรงกับความต้องการของตลาด โดยที่ราคาสามารถแข่งขันได้

3.5.4 สถานการณ์ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ รัสเซียและยูเครน โดยความขัดแย้งของทั้ง 2 ประเทศ ที่เริ่มมาตั้งแต่กุมภาพันธ์ 2565 ได้ส่งผลทำให้ราคาธัญพืชในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น เช่น ธัญพืช ข้าวโพด และข้าวสาลี ส่งผลให้ผู้บริโภคเปลี่ยนมาบริโภคข้าว ซึ่งเป็นสินค้าที่ทดแทนกันได้ จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ไทยส่งออกข้าวได้มากขึ้น

3.5.5 ราคาปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ยเคมี และน้ำมันเชื้อเพลิง ยังคงอยู่ในระดับสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านราคาข้าวกับประเทศคู่แข่ง

3.5.6 ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงจากช่วงต้นปี 2566 ส่งผลดีต่อความสามารถในการส่งออกข้าวของไทย ทำให้ราคาส่งออกข้าวไทยใกล้เคียงกับประเทศคู่แข่งมากขึ้น โดยช่วง 6 เดือนแรกของปี 2566 (มกราคม – มิถุนายน) อัตราแลกเปลี่ยน 1 เหรียญสหรัฐ เท่ากับ 33.94 บาท ขณะที่ในช่วง 6 เดือนหลังของปี 2566 (กรกฎาคม – ธันวาคม) อัตราแลกเปลี่ยน 1 เหรียญสหรัฐ เท่ากับ 35.33 บาท หรือค่าเงินบาทลดลงร้อยละ 4.10

3.5.7 ราคาข้าวไทยเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง ราคาส่งออกข้าวไทยปี 2566 มีแนวโน้มสูงขึ้นจากปี 2565 ประมาณตันละ 103 เหรียญสหรัฐ หรือสูงขึ้นร้อยละ 23.79 ซึ่งเป็นราคาที่ใกล้เคียงกับต่างประเทศที่ปรับราคาสูงขึ้นเช่นกัน โดยราคาส่งออกข้าว 5% ของไทย มีราคาเฉลี่ยตันละ 462.20 เหรียญสหรัฐ ส่วนราคาข้าว 5% ของอินเดีย เฉลี่ยตันละ 440.00 เหรียญสหรัฐ

บทที่ 4 โครงสร้างราคาข้าวและสถานการณ์ราคาข้าว

4.1 โครงสร้างราคาสินค้าข้าว

สินค้านี้เป็นสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีการค้าในหลายระดับ เริ่มจากเกษตรกรผู้ปลูกขายผลผลิตให้กับผู้รวบรวมผลผลิต หรือพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อในลักษณะของการรับซื้อขนาดใหญ่หรือการขายส่ง ต่อจากนั้นมีการขายปลีกสู่มือผู้บริโภคภายในประเทศ และผลผลิตอีกส่วนหนึ่งจะส่งออกไปจำหน่ายในตลาดโลก ดังนั้นราคาในแต่ละกลุ่มที่ได้รับจะแตกต่างกัน โดยราคาจะถูกบวกเพิ่มขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนมือหรือจำหน่ายออกไปเพื่อให้ได้รับกำไรจากกิจกรรมที่ดำเนินการ

สำหรับข้าวมีลักษณะโครงสร้างราคา ประกอบด้วยราคา 4 ระดับ ได้แก่ ราคาข้าว ณ ที่นา หรือที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่ง ราคาขายปลีก และราคาตลาดโลก ขณะที่ ส่วนต่างราคาในแต่ละระดับที่แต่ละกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับ สะท้อนถึงอำนาจการต่อรองและอำนาจการผูกขาดในการจำหน่ายข้าว โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจำหน่ายข้าวที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ เกษตรกร พ่อค้าขายปลีก ผู้ขายส่ง และผู้ส่งออก ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่มีอำนาจในการต่อรองมากที่สุด ได้แก่ ผู้ส่งออก ผู้ขายส่ง พ่อค้าขายปลีก และเกษตรกร ตามลำดับ (อภิญา และเฉลิมพล, 2563)

4.2 สถานการณ์ราคาข้าว

ราคาข้าวของโลกในประเทศผู้ส่งออกสำคัญในช่วง 5 ปี (ปี 2562 – 2566) พบว่า ราคาข้าวแต่ละชนิดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่เมื่อพิจารณาราคาในการส่งออกข้าวของไทย พบว่า ราคาส่งออกข้าวไทยสูงกว่าผู้ส่งออกรายอื่น เช่น ข้าวขาว 5% ราคาข้าวไทยอยู่ที่ 462.20 เหรียญสหรัฐต่อตัน ขณะที่อินเดียราคาอยู่ที่ 440.00 เหรียญสหรัฐต่อตัน ข้าวขาว 25% ราคาข้าวของไทยอยู่ที่ 532.10 เหรียญสหรัฐต่อตัน ในขณะที่เวียดนามราคาอยู่ที่ 508.90 เหรียญสหรัฐต่อตัน และอินเดีย 422.10 เหรียญสหรัฐต่อตัน ข้าวเหนียว ราคาข้าวของไทย 808.70 เหรียญสหรัฐต่อตัน ราคาของเวียดนาม 554.70 เหรียญสหรัฐต่อตัน และข้าวนึ่ง ราคาของไทย 558.60 เหรียญสหรัฐต่อตัน ขณะที่ราคาของอินเดีย 433.40 เหรียญสหรัฐต่อตัน และกลุ่มข้าวคุณภาพ ได้แก่ ข้าวหอมมะลิของไทย ราคา 891.00 เหรียญสหรัฐต่อตัน ข้าวหอมพื้นนุ่มของเวียดนาม ราคา 580.60 เหรียญสหรัฐต่อตัน และข้าวบาสมาดิกของอินเดีย ราคา 1,537.80 เหรียญสหรัฐต่อตัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ราคาข้าวของไทยสูงกว่าคู่แข่งมาก ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกของไทยลดลง โดยข้าวขาวและข้าวนึ่งไทยเริ่มเสียส่วนแบ่งตลาดให้อินเดียมากขึ้น ขณะที่ข้าวหอมหรือข้าวคุณภาพกำลังจะเสียส่วนแบ่งตลาดให้แก่เวียดนาม

ราคาส่งออกข้าวไทยแต่ละชนิดปี 2566 พบว่า ราคาข้าวภาพรวมปรับตัวสูงขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 0.9 – 26.9 เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า โดยราคาข้าวแต่ละชนิด ปรับตัวดังนี้

4.2.1 ข้าวขาว 100% B ราคาส่งออกเฉลี่ย 567.3 เหรียญสหรัฐต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.8 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

4.2.2 ข้าวขาว 5% ราคาส่งออกเฉลี่ย 554.0 เหรียญสหรัฐต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.9 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

4.2.3 ข้าวขาว 25% ราคาส่งออกเฉลี่ย 532.2 เหรียญสหรัฐต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.0 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

4.2.4 ข้าวหอมมะลิ ราคาส่งออกเฉลี่ย 896.8 เหรียญสหรัฐต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

4.2.5 ข้าวเหนียว ราคาส่งออกเฉลี่ย 808.8 เหรียญสหรัฐต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.2 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และ

4.2.6 ข้าวหนึ่ง ราคาส่งออกเฉลี่ย 558.8 เหรียญสหรัฐต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.4 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

ราคาส่งออกที่ปรับตัวสูงขึ้นในปี 2566 เกิดจากความต้องการบริโภคของโลกที่ยังอยู่ในระดับสูง ประกอบกับผลผลิตข้าวทั่วโลกลดลง โดยเฉพาะทวีปเอเชียที่เป็นแหล่งผลิตข้าวหลักของโลก ได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์เอลนีโญ และอินเดียผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลกมีการจำกัดปริมาณการส่งออกข้าวขาว และขึ้นภาษีส่งออกข้าวหนึ่ง ขณะที่ข้าวคุณภาพสูงอย่างข้าวบาสมาดียังส่งออกตามปกติ ทำให้ราคาข้าวหอมมะลิมีราคาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นน้อยกว่าข้าวชนิดอื่น

ส่วนราคาขายข้าวที่เกษตรกรไทยขายได้ ณ ที่นาในปีการผลิต 2565/66 (ตารางภาคผนวกที่ 27) เพิ่มขึ้นจากรอบการผลิตปี 2564/65 อยู่ระหว่างร้อยละ 6.30 – 29.22 โดยปี 2566 ข้าวหอมมะลิมีราคาเฉลี่ย เท่ากับ 14,456 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.30 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ข้าวเจ้า มีราคาเฉลี่ยเท่ากับ 10,687 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.65 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ข้าวหอมปทุมธานี มีราคาเฉลี่ยเท่ากับ 11,800 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.41 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และข้าวเหนียว มีราคาเฉลี่ยเท่ากับ 12,881 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.22 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

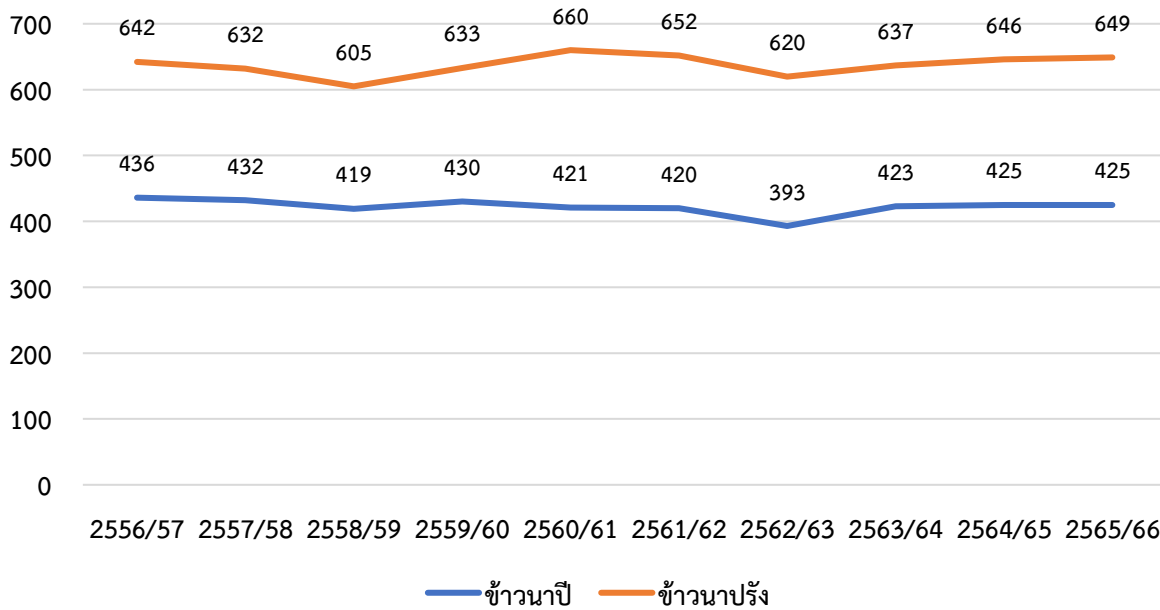
บทที่ 5 ความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทย ได้แก่

5.1 ผลผลิตข้าว (กิโลกรัมต่อไร่) โดยผลผลิตข้าวต่อไร่ของไทยต่ำกว่าประเทศผู้ผลิตอื่น และมีอัตราการเติบโตของผลผลิตต่อไร่ในรอบ 10 ปีต่ำ โดยในปี 2566 โลก มีผลผลิต 739.2 กิโลกรัมต่อไร่ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 0.57 ต่อปี ส่วนไทยมีผลผลิต 457.6 กิโลกรัมต่อไร่ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 0.08 ต่อปี ขณะที่ประเทศผู้ผลิตข้าวสำคัญและประเทศคู่แข่งของไทย เช่น จีนมีผลผลิต 1,132.8 กิโลกรัมต่อไร่ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 0.58 ต่อปี เวียดนามมีผลผลิต 971.2 กิโลกรัมต่อไร่ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 0.53 ต่อปี บังกลาเทศมีผลผลิต 752 กิโลกรัมต่อไร่ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 0.76 ต่อปี และอินเดียมีผลผลิต 681.6 กิโลกรัมต่อไร่ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 1.79 ต่อปี เป็นต้น

เมื่อพิจารณาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2556/57 – 2565/66) ผลผลิตต่อไร่ของไทยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่ำ โดยข้าวนาปี มีผลผลิตต่อไร่ปีการผลิต 2565/66 เท่ากับ 425 กิโลกรัมต่อไร่ มีอัตราผลผลิตต่อไร่ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.28 ต่อปี ส่วนข้าวนาปรัง มีผลผลิตต่อไร่ปีการผลิต 2565/66 เท่ากับ 649 กิโลกรัมต่อไร่ (แผนภาพที่ 3) มีอัตราผลผลิตต่อไร่เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 0.12 ต่อปี

แผนภาพที่ 3: ผลผลิตต่อไร่ของข้าวนาปีและข้าวนาปรังไทย ปีการผลิต 2556/57 – 2565/66

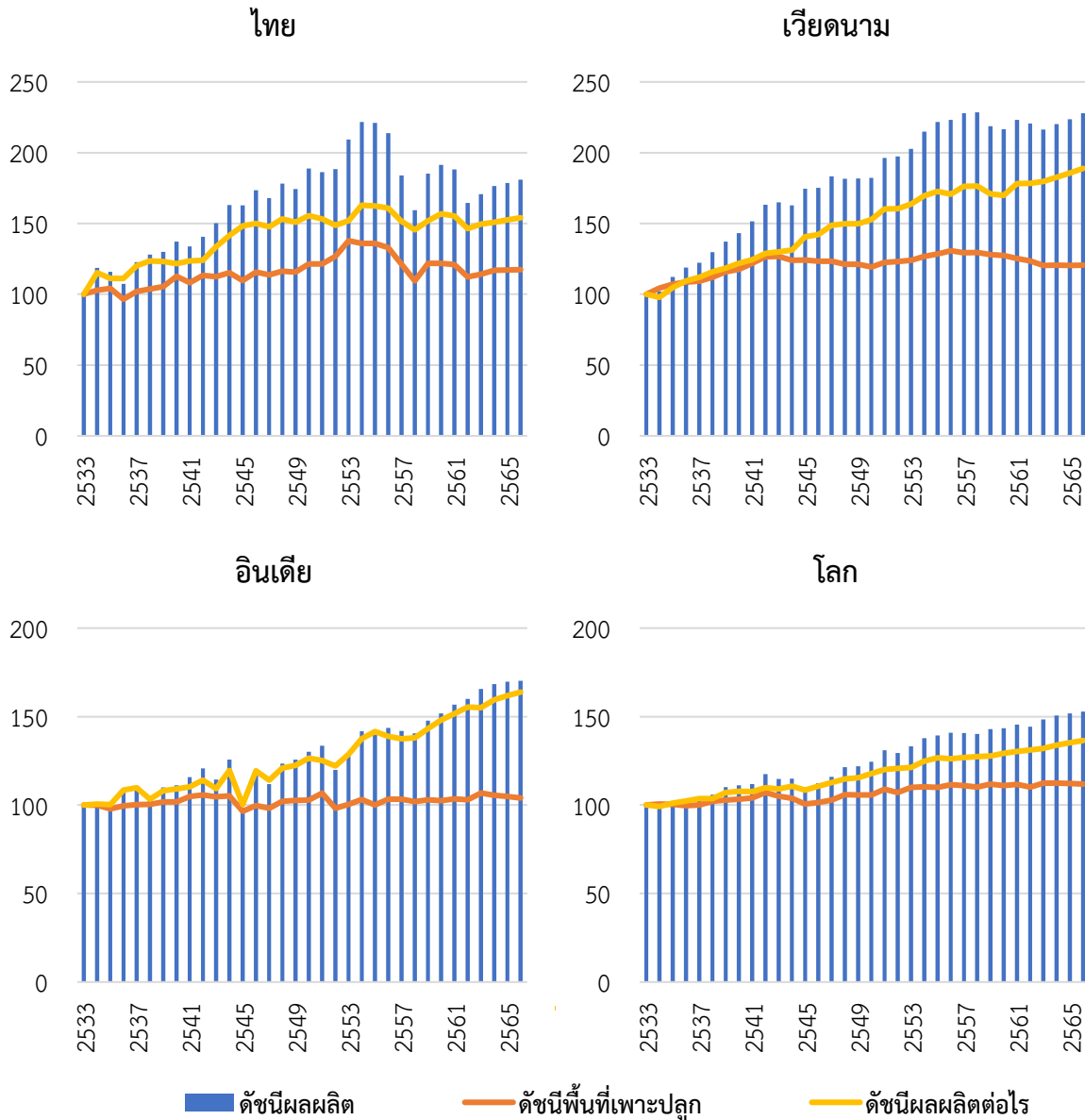

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, มกราคม 2567

5.2 ผลผลิตข้าว แผนภาพที่ 4 แสดงดัชนีผลผลิต (กราฟแท่งสีฟ้า) ดัชนีพื้นที่ปลูก (เส้นสีส้ม) และดัชนีผลผลิตต่อไร่ (เส้นสีเหลือง) ของไทย เวียดนาม อินเดีย และโลก ในรอบ 34 ปี (ปี 2533 – 2566) พบว่าผลผลิตข้าวไทยมีปริมาณที่ไม่แน่นอน แตกต่างจากปริมาณผลผลิตของเวียดนาม อินเดีย และโลกที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี 2562 – 2566 ผลผลิตข้าวของไทยเพิ่มขึ้นจากการขยายพื้นที่ปลูก ขณะที่ผลผลิตต่อไร่ทรงตัว ซึ่งแตกต่างจากปริมาณผลผลิตของเวียดนาม อินเดีย และโลกที่เพิ่มขึ้นจากผลผลิตต่อไร่ โดยจะพบว่าแม้พื้นที่ปลูกของเวียดนามและอินเดีย จะมีแนวโน้มลดลง แต่ผลผลิตต่อไร่

เพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น แสดงว่าผลิตภาพของไทยด้อยกว่าของอินเดียและเวียดนาม ด้วยเหตุนี้ ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับเวียดนามและอินเดียจึงน้อยกว่า

แผนภาพที่ 4: ดัชนีผลผลิต ดัชนีพื้นที่เพาะปลูก และดัชนีผลผลิตต่อไร่ของไทย เวียดนาม อินเดีย และโลก ปี 2533 – 2566 (ปีฐาน 2533 เท่ากับ 100)

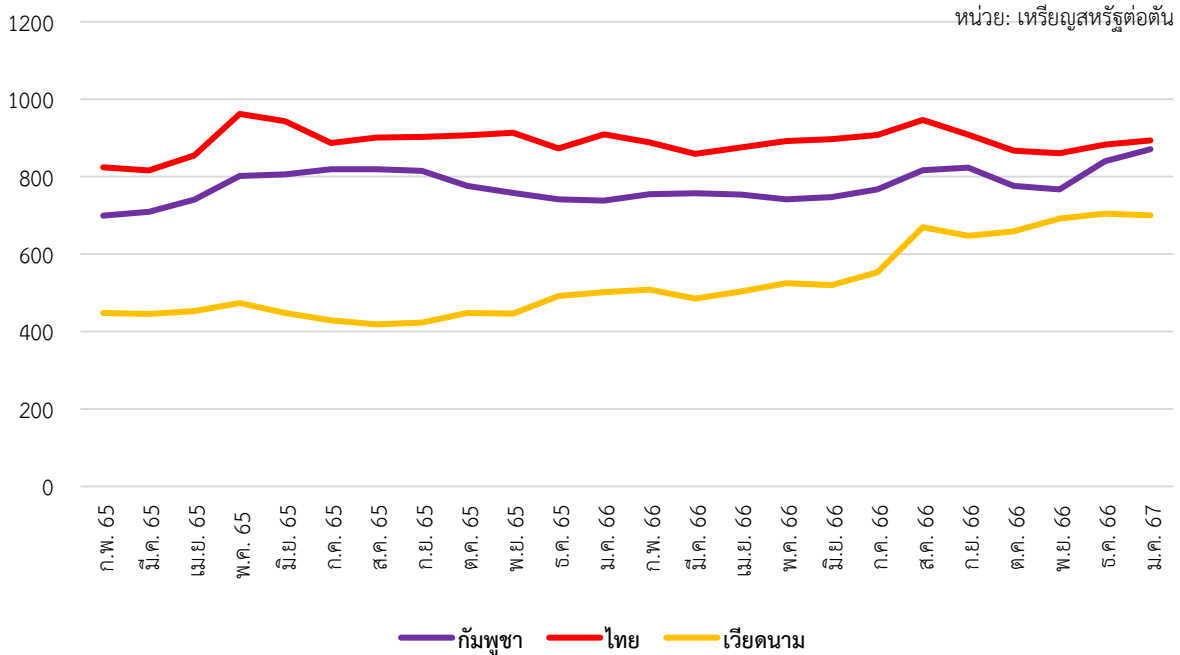

ที่มา: OECD-FAO Agriculture Outlook, ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (2567), กุมภาพันธ์ 2567

5.3 ราคาส่งออกข้าว ภาพรวมราคาส่งออกข้าวของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่งในทุกประเภทสินค้า (แผนภาพที่ 5 – 8) โดยแบ่งออกเป็น

กลุ่มข้าวหอม ข้อมูลของ FAO รายงานราคาส่งออกสินค้าข้าวคุณภาพสูง หรือกลุ่มข้าวหอมของประเทศไทย กัมพูชา ไทย และเวียดนาม พบว่าในช่วงกุมภาพันธ์ 2565 ถึง มกราคม 2567 ราคาส่งออกของข้าวไทยสูงที่สุด มีราคาเฉลี่ย 890.3 เหรียญสหรัฐต่อตัน (แผนภาพที่ 5) ซึ่งสูงกว่าราคาเฉลี่ยข้าวหอมของกัมพูชา (776.6 เหรียญสหรัฐต่อตัน) ร้อยละ 14.6 และสูงกว่าข้าวหอมของเวียดนาม (524.6 เหรียญสหรัฐต่อตัน) ร้อยละ 69.7

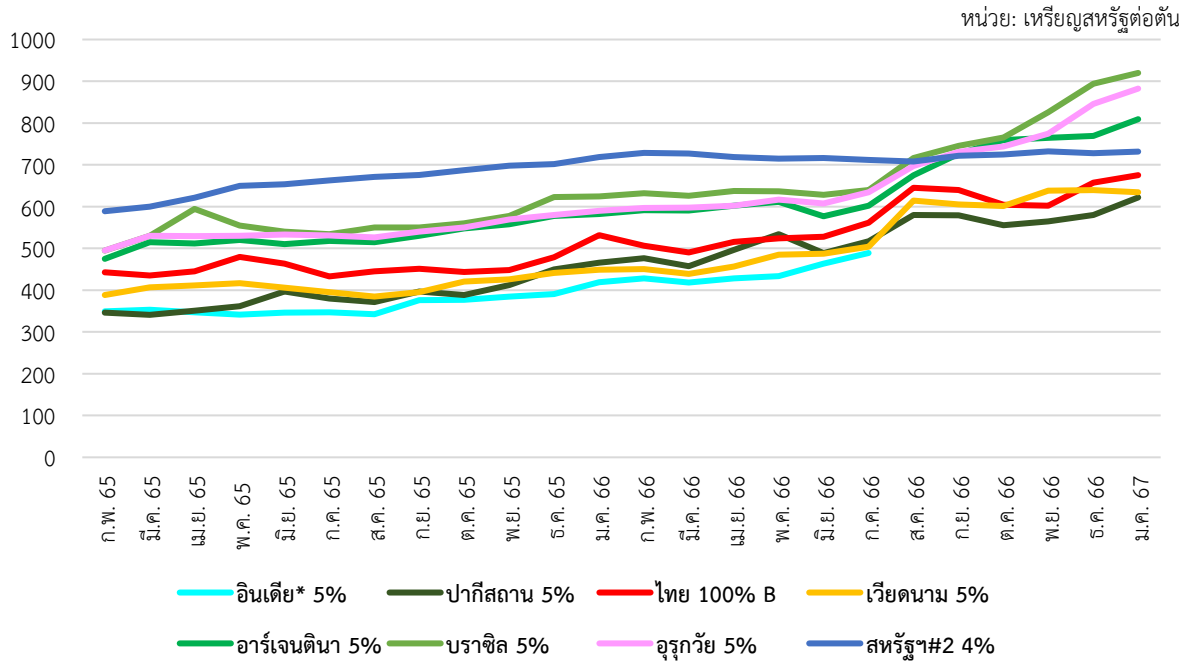
แผนภาพที่ 5: ราคาส่งออกข้าวหอมของกัมพูชา ไทย และเวียดนาม (กุมภาพันธ์ 2565 – มกราคม 2567)

ที่มา: Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO, กุมภาพันธ์ 2567

กลุ่มข้าวขาวคุณภาพ ได้แก่ ข้าวขาว 4 – 5% พบว่าข้าวขาวคุณภาพที่ผลิตจากประเทศในทวีปเอเชียจะมีราคาส่งออกต่ำกว่าข้าวขาวที่ผลิตจากประเทศในทวีปอเมริกา และเมื่อพิจารณาราคาส่งออกของประเทศในทวีปเอเชีย พบว่าราคาส่งออกข้าวขาวของไทยสูงกว่าราคาส่งออกของผู้ผลิตอื่นในทวีปเดียวกัน ราคาส่งออกข้าวขาวคุณภาพดีเฉลี่ยในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ถึง มกราคม 2567 ของไทย เท่ากับ 518.7 เหรียญสหรัฐต่อตัน สูงกว่าอินเดีย ปากีสถาน และเวียดนาม ร้อยละ 32.7 12.0 และ 8.3 ตามลำดับ (แผนภาพที่ 6) โดยราคาส่งออกข้าวขาว 5% ของอินเดียจะมีถึงแค่เดือนกรกฎาคม 2566 เนื่องจากอินเดียมีการระงับการส่งออก ทำให้ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2566 ราคาส่งออกข้าวขาว 5% ของโลกมีการปรับตัวสูงขึ้นโดยราคาส่งออกข้าวขาว 5% ของไทยในเดือนสิงหาคม 2566 ปรับตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 14.8 เมื่อเทียบกับราคาส่งออกในเดือนกรกฎาคม 2566

แผนภาพที่ 6: ราคาส่งออกของข้าวขาวคุณภาพดี ของประเทศผู้ส่งออกสำคัญ (กุมภาพันธ์ 2565 – มกราคม 2567)

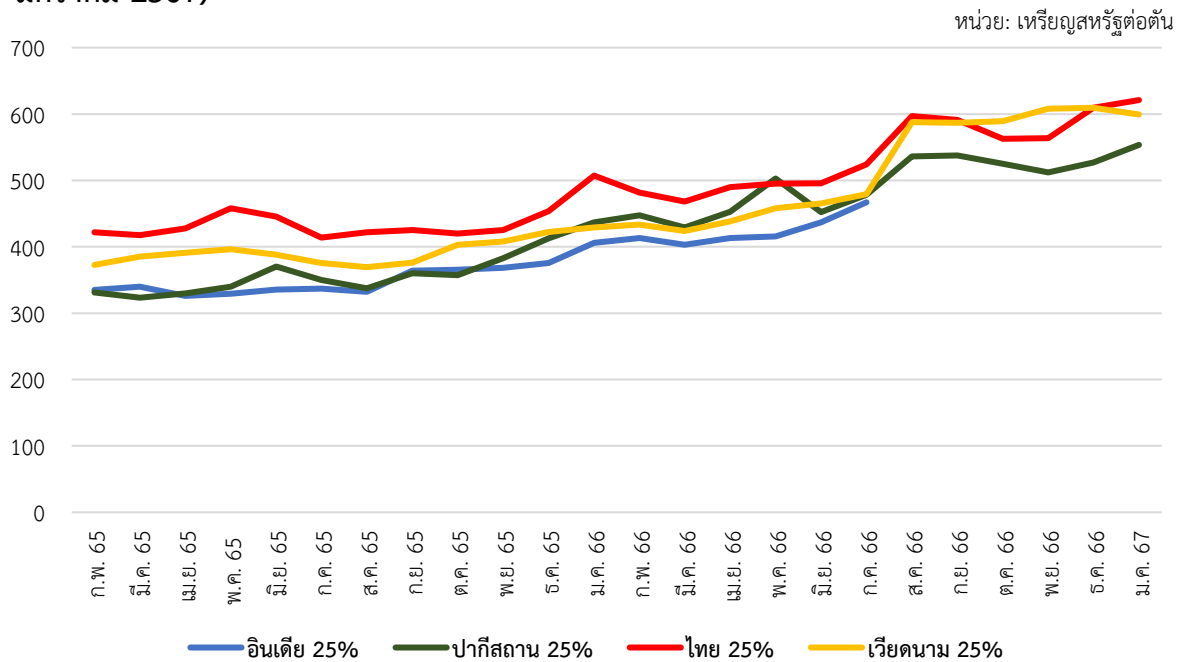
*หมายเหตุ: ราคาส่งออกข้าวขาว 5% ของอินเดียเป็นข้อมูลระหว่าง ก.พ. 65 – ก.ค. 66

ที่มา: Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO, กุมภาพันธ์ 2567

กลุ่มข้าวขาวคุณภาพทั่วไป ได้แก่ ข้าวขาว 25% พบว่า ราคาส่งออกเฉลี่ยในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ 2565 ถึง มกราคม 2567 ของไทย ปากีสถาน เวียดนาม และอินเดีย เท่ากับ 489.0 428.6 458.1 และ 375.7 เหรียญสหรัฐต่อตัน ตามลำดับ (แผนภาพที่ 7) จะพบว่าหลังจากอินเดียมีมาตรการ ระเบียบการส่งออกกลุ่มข้าวขาว ทำให้ราคาส่งออกข้าวขาว 25% ของโลกปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดย ราคาส่งออกข้าวขาว 25% ของไทยในเดือนสิงหาคม 2566 เท่ากับ 597 เหรียญสหรัฐต่อตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.9 เมื่อเทียบกับเดือนกรกฎาคม 2566

จากผลกระทบของปรากฏการณ์เอลนีโญ ทำให้ประเทศในทวีปเอเชียประสบปัญหาปริมาณ น้ำฝนลดลง ส่งผลถึงผลผลิตของข้าวลดลง ซึ่งเป็นพืชที่ใช้น้ำปริมาณมากในการเจริญเติบโตและ ให้ผลผลิต ทำให้หลายประเทศระงับการส่งออก หรือมีเงื่อนไขในการส่งออกมากขึ้น เช่น อินเดีย และ เวียดนาม เพื่อควบคุมปริมาณข้าวสำรองในประเทศและควบคุมราคาข้าวขาวในประเทศไม่ให้ราคาสูง สิ่งนี้ส่งผลโดยตรงต่อราคาส่งออกข้าวขาวของโลก ส่งผลให้ราคาส่งออกข้าวขาวของประเทศผู้ผลิต ข้าวขาวรายอื่นมีราคาใกล้เคียงกัน เป็นสาเหตุให้มูลค่าและปริมาณการส่งออกข้าวไทยในปี 2566 ขยายตัวเพิ่มขึ้นมากเมื่อเทียบกับปี 2565

แผนภาพที่ 7: ราคาส่งออกของข้าวขาวคุณภาพต่ำ ของประเทศผู้ส่งออกสำคัญ (กุมภาพันธ์ 2565 – มกราคม 2567)

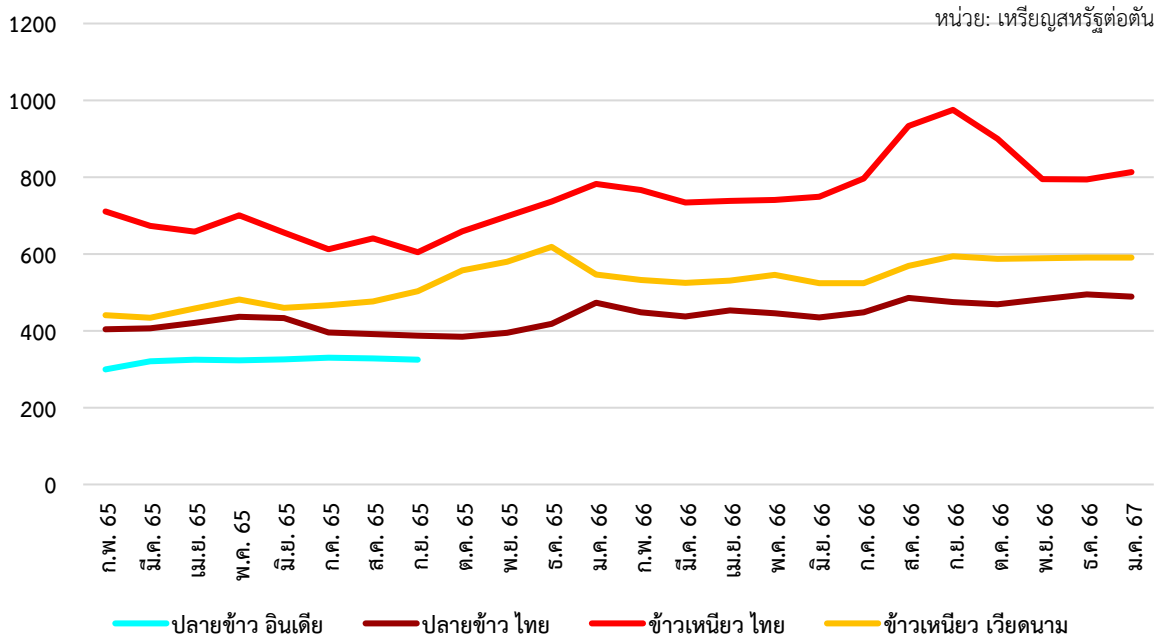

ที่มา: Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO, กุมภาพันธ์ 2567

ปลายข้าวและข้าวเหนียว ราคาส่งออกปลายข้าวและข้าวเหนียวของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่งอย่างมาก (แผนภาพที่ 8) โดยราคาส่งออกปลายข้าวเฉลี่ยของไทยในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ถึง กันยายน 2565 เท่ากับ 409.4 เหรียญสหรัฐต่อตัน สูงกว่าของอินเดีย (322.2 เหรียญสหรัฐต่อตัน) ร้อยละ 27.1 ซึ่งราคาส่งออกปลายข้าวเฉลี่ยของไทยปรับตัวสูงขึ้นหลังจากอินเดียระงับการส่งออกปลายข้าว (เดือนตุลาคม 2565 ถึง มกราคม 2567) เท่ากับ 452.1 เหรียญสหรัฐต่อตัน หรือปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.4 ส่วนราคาส่งออกข้าวเหนียวเฉลี่ยในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ถึง มกราคม 2567 ของไทยเท่ากับ 744.8 เหรียญสหรัฐต่อตัน ซึ่งสูงกว่าราคาส่งออกข้าวเหนียวของเวียดนาม (530.1 เหรียญสหรัฐต่อตัน) มากถึงร้อยละ 40.5

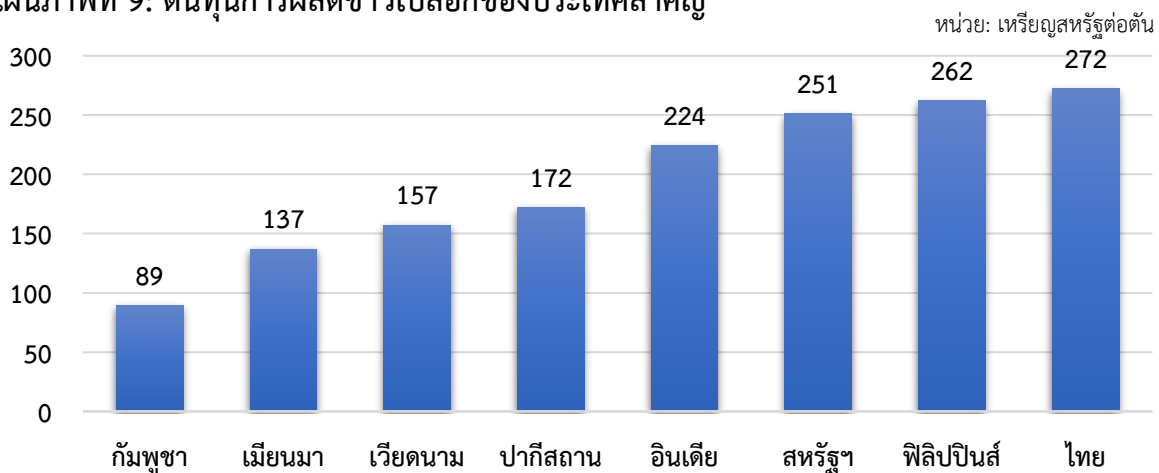
แผนภาพที่ 8: ราคาส่งออกของปลายข้าวและข้าวเหนียว ของประเทศผู้ส่งออกสำคัญ (กุมภาพันธ์ 2565 – มกราคม 2567)

ที่มา: Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO, กุมภาพันธ์ 2567

5.4 ต้นทุนการผลิต เมื่อพิจารณาต้นทุนในการผลิตข้าวเปลือก (แผนภาพที่ 9) พบว่า ต้นทุนการผลิตข้าวไทยสูงกว่าหลายประเทศ โดยสูงกว่าประเทศคู่แข่งอย่างอินเดียประมาณร้อยละ 21.40 และเวียดนามร้อยละ 73.25 ขณะที่สูงกว่าผู้ผลิตอื่นอย่างกัมพูชา เมียนมา ปากีสถาน สหรัฐฯ และฟิลิปปินส์ ร้อยละ 205.62 98.54 58.14 8.37 และ 3.82 ตามลำดับ โดยต้นทุนการผลิตที่สูงทำให้ราคาส่งมอบและราคาส่งออกข้าวไทยสูงกว่าประเทศผู้ผลิตอื่น ส่งผลให้ประเทศผู้นำเข้าหันไปซื้อข้าวจากประเทศคู่แข่งมากขึ้น

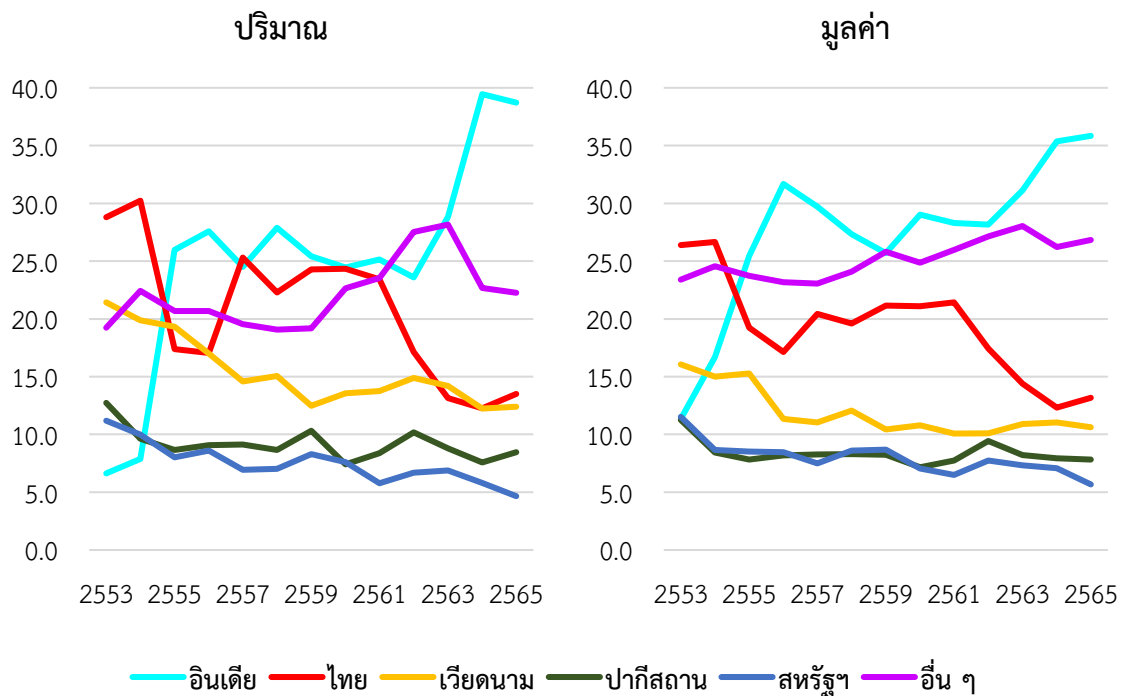
แผนภาพที่ 9: ต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกของประเทศสำคัญ

ที่มา: ประมาณการโดย United States International Trade Commission

5.5 ส่วนแบ่งตลาด ข้าวไทยมีแนวโน้มปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งด้านปริมาณและมูลค่า (แผนภาพที่ 10) นับตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา สวนทางกับปริมาณและมูลค่าการค้าข้าวโลกที่มีแนวโน้มเติบโตขึ้น ในปี 2566 ส่วนแบ่งตลาดส่งออกข้าวโลกอยู่ที่ร้อยละ 13.5 ของปริมาณการส่งออกข้าวทั้งหมด หรือเท่ากับร้อยละ 13.2 ของมูลค่าการส่งออกข้าวทั้งหมด โดยสัดส่วนปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของไทยลดลงจากปี 2553 ที่ร้อยละ 28.8 และ 26.4 ของการส่งออกข้าวโลก ตามลำดับ ปัจจุบันไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับที่ 2 ของโลก รองจากอินเดียที่มีสัดส่วนปริมาณและมูลค่าการส่งออกอยู่ที่ร้อยละ 38.7 และ 35.8 ของการส่งออกข้าวโลก ตามลำดับ ซึ่งในปี 2553 อินเดียยังมีสัดส่วนการส่งออกอยู่ที่ร้อยละ 6.6 และ 11.3 ตามลำดับ ของปริมาณและมูลค่าการส่งออกเท่านั้น

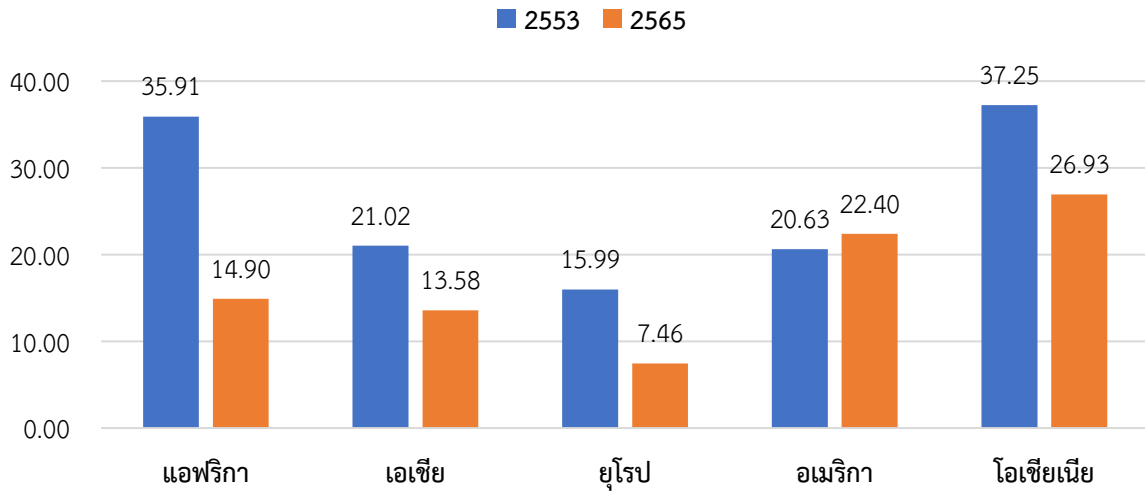
แผนภาพที่ 10: ส่วนแบ่งปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวในตลาดโลก ปี 2553 – 2565 (ร้อยละ)

ที่มา: ปริมาณ: United States Department of Agriculture: USDA และมูลค่า: International Trade Centre ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (2567), กุมภาพันธ์ 2567

เมื่อพิจารณาข้อมูลมูลค่าการส่งออกรายภูมิภาคระหว่างปี 2553 และ 2565 (แผนภาพที่ 11) พบว่า ไทยสูญเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวในเกือบทุกภูมิภาค ยกเว้นโซนอเมริกา ได้แก่ ทวีปแอฟริกา ส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยปรับตัวลดลงจากร้อยละ 35.91 มาอยู่ที่ร้อยละ 14.90 ส่วนแบ่งลดลงร้อยละ 21.01 ทวีปเอเชีย ส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยปรับตัวลดลงจากร้อยละ 21.02 มาอยู่ที่ร้อยละ 13.58 ส่วนแบ่งลดลงร้อยละ 7.44 ทวีปยุโรป ส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยปรับตัวลดลงจากร้อยละ 15.99 มาอยู่ที่ร้อยละ 7.46 ส่วนแบ่งลดลงถึงร้อยละ 8.53 และทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย ส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยปรับตัวลดลงจากร้อยละ 37.25 มาอยู่ที่ร้อยละ 26.93 ลดลงร้อยละ 10.32 โดยภาพรวมมูลค่าส่งออกไทยลดลงจากปี 2553 ที่ 5,341.08 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มาอยู่ที่ 3,977.86 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือลดลงร้อยละ 25.52

แผนภาพที่ 11: ส่วนแบ่งมูลค่าการส่งออกข้าวไทยในตลาดโลกของทวีปต่าง ๆ ปี 2553 และ 2565 (ร้อยละ)

ที่มา: International Trade Centre, ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (2567), กุมภาพันธ์ 2567

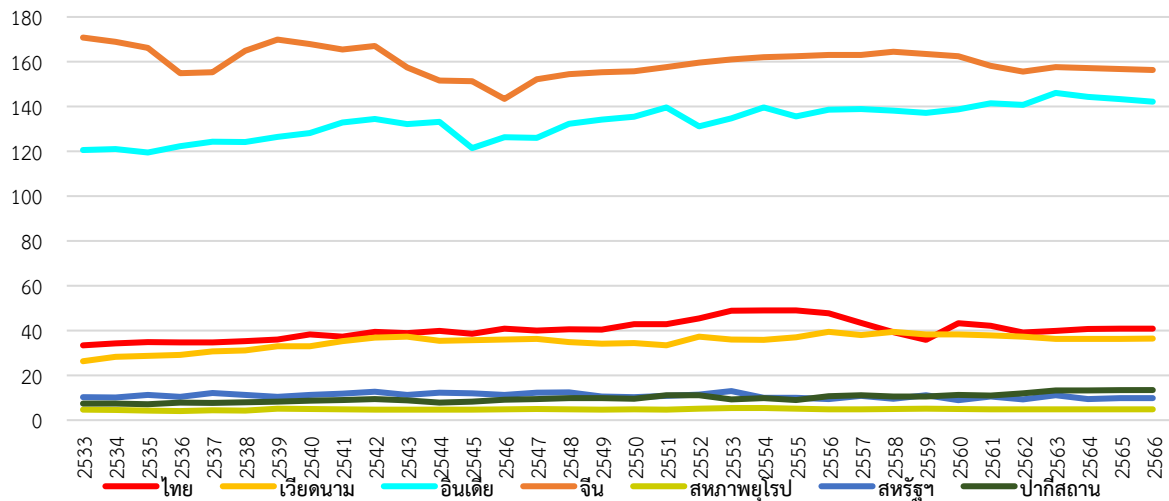
การแข่งขันของคู่แข่งต้นทุนต่ำในตลาดข้าวคุณภาพ ส่งผลให้ผู้นำเข้าข้าวในตลาดโลก มีทางเลือกมากขึ้น ทำให้ต้นทุนในการส่งมอบข้าวมีความสำคัญมากขึ้นต่อการตัดสินใจของผู้ซื้อข้าวในตลาดโลกว่าจะนำเข้าข้าวจากแหล่งใด โดยทั่วไปผู้นำเข้าจะพิจารณาจาก **ต้นทุนในการส่งมอบข้าว** ซึ่งขึ้นอยู่กับต้นทุนการผลิตข้าว ค่าขนส่ง อัตราแลกเปลี่ยน และภาษี **ความหลากหลายของข้าว** ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ คุณภาพและมาตรฐานข้าว และ **ความน่าเชื่อถือของผู้ผลิต** โดยพบว่าประเทศคู่แข่งอย่างอินเดียและเวียดนามประสบความสำเร็จในการยกระดับและพัฒนาข้าว ทั้งในแง่ความหลากหลาย ความน่าเชื่อถือ และคุณภาพ ขณะที่ไทยมีต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงกว่า ประกอบกับผู้นำเข้าข้าวในตลาดโลกมีความอ่อนไหวต่อราคาข้าวค่อนข้างมาก ทำให้ส่วนแบ่งในตลาดโลกของไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้ข้าวไทยสูญเสียส่วนแบ่งตลาดมากขึ้น เกิดจาก **(1) ปัญหาผลิตภาพต่ำและต้นทุนสูง ทำให้ข้าวไทยแข่งขันด้านราคาไม่ได้** ผลผลิตของไทยในปี 2565/66 เฉลี่ยอยู่ที่ 458 กิโลกรัมต่อไร่ เทียบกับเวียดนามที่ 971 กิโลกรัมต่อไร่ และอินเดียที่ 682 กิโลกรัมต่อไร่ ขณะที่ต้นทุนของไทยสูงกว่าเวียดนามและอินเดียถึงร้อยละ 73 และ 21 ตามลำดับ ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทยด้านราคากับคู่แข่งลดลง **(2) พันธุ์ข้าวไทยไม่ตรงความต้องการของผู้บริโภค** ไทยส่งออกข้าวขาวเป็นหลัก (ร้อยละ 55 ของปริมาณการส่งออกข้าวไทยทั้งหมด) ซึ่งเป็นข้าวพื้นแข็งราคาถูกและแข่งขันที่ราคา แต่ปัจจุบันผู้บริโภคต่างประเทศหันมาบริโภคข้าวพันธุ์พื้นนุ่มมากขึ้น เพราะราคาไม่แพงแต่มีความนุ่มคล้ายข้าวหอมมะลิ แม้ในไทยมีการพัฒนาข้าวพันธุ์พื้นนุ่มและได้รับการรับรองแล้วหลายพันธุ์ แต่ปลูกไม่แพร่หลายนัก จึงยังไม่มีผลผลิตมากพอต่อความต้องการของตลาด ขณะที่เวียดนามพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นนุ่มและสามารถส่งออกได้ และ **(3) การเน้นแข่งขันราคาในระยะสั้น ทำให้ภาคการผลิตอ่อนแอลง** เนื่องจากข้าวเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีความแตกต่างกันน้อย ผู้ส่งออกข้าวจึงเน้นแข่งขันราคาเป็นหลัก โดยเฉพาะกับคู่แข่งอย่างเวียดนามที่ส่งออกชนิดข้าวใกล้เคียงกัน ในอดีตราคา

ส่งออกข้าวชาวไทยเฉลี่ยสูงกว่าเวียดนามประมาณ 30 เหรียญสหรัฐ แต่ไทยยังสามารถส่งออกได้มากกว่า เนื่องจากผู้ซื้อเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐาน แต่เมื่อคู่แข่งพัฒนาคุณภาพข้าวและการผลิตทำให้ความได้เปรียบของไทยเริ่มลดลง ผู้ส่งออกพยายามแข่งขันลดราคา เพื่อเพิ่มยอดขายและรักษาส่วนแบ่งตลาด ทำให้เกิดการกดราคาต่อกันเป็นทอด ทั้งราคารับซื้อจากโรงสี และชาวนา ตามลำดับ ปัญหาทั้งหมดจึงถูกผลักไปให้ชาวนาที่มีอำนาจต่อรองต่ำและไม่สามารถลดต้นทุนที่สูงได้ ทำให้ความเป็นอยู่ของครัวเรือนชาวนาอ่อนแอลง ท้ายที่สุดภาครัฐเข้ามาช่วยอุดหนุนรับภาระเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 5 หมื่นล้านบาท

5.6 การปล่อยก๊าซเรือนกระจก จากข้อมูลของ OECD รายงานว่ากิจกรรมการปลูกข้าวมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ในปี 2566 เท่ากับ 476.29 Tons of Co₂ Equivalent คิดเป็นร้อยละ 9 ของกิจกรรมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยพบว่า จีน และอินเดียมีการปล่อยก๊าซ CO₂ สูง ในกลุ่มผู้ผลิตข้าว เท่ากับ 156.31 และ 142.15 Tons of Co₂ Equivalent ตามลำดับ ขณะที่ไทยและเวียดนามมีการปล่อยก๊าซ CO₂ เท่ากับ 40.89 และ 36.36 Tons of Co₂ Equivalent ตามลำดับ โดยจะพบว่าการปล่อยก๊าซ CO₂ ของไทยยังคงสูงกว่าเวียดนามอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นประเด็นสำคัญในการเลือกนำเข้าของประเทศคู่ค้าในอนาคต (แผนภาพที่ 12)

แผนภาพที่ 12: ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Tons of Co₂ Equivalent) โดยตรงจากข้าวของประเทศผู้ผลิตสำคัญ ปี 2533 – 2566

ที่มา: OECD-FAO Agriculture Outlook, ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, กุมภาพันธ์ 2567

บทที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบของการผลิต/ค้าข้าว

6.1 การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวและนวัตกรรมในการผลิตข้าวยังไม่ได้ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร ข้อมูลขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) พบว่าในช่วงปี 2543 – 2562 ไทยได้รับเงินทุนช่วยเหลือเพื่อพัฒนาภาคการเกษตรจากต่างประเทศโดยเฉลี่ยเพียงปีละ 746 ล้านบาท แตกต่างจากอินเดีย และเวียดนาม ที่ได้รับเงินทุนช่วยเหลือโดยเฉลี่ยปีละ 16,785 และ 5,983 ล้านบาท ตามลำดับ ส่งผลให้ไทยมีข้อจำกัดในการลงทุนวิจัยและพัฒนา และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น การพัฒนาพันธุ์ข้าวที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และการพัฒนากระบวนการปลูกข้าวที่ช่วยลดต้นทุน เป็นต้น ซึ่งการวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสามารถในการปรับตัวของชาวนาไทย นอกจากนี้ พบว่า งบประมาณสำหรับงานวิจัยและพัฒนาเรื่องข้าว ส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านราคาข้าว ยกตัวอย่าง ในปีการผลิต 2565/66 รัฐบาลจ่ายเงินส่วนต่างให้ชาวนาภายใต้โครงการชะลอการขาย ประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว และเงินช่วยเหลือต้นทุนการผลิต 141,588.51 ล้านบาท แต่ในทางตรงกันข้าม นโยบายที่จะช่วยแก้ปัญหาให้ชาวนาอย่างยั่งยืนยังไม่เกิดผล เช่น การพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ข้าว และการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าว เป็นต้น

6.2 แหล่งน้ำไม่เพียงพอ จำนวนรอบในการเพาะปลูกน้อย จากข้อมูลของกรมชลประทาน ในปี 2565 ไทยมีพื้นที่ทำกิจกรรมทางการเกษตรในเขตชลประทานเพียงร้อยละ 24 แตกต่างจากเวียดนามที่มีพื้นที่ปลูกข้าวอยู่ในเขตชลประทานกว่าร้อยละ 90 โดยการที่พื้นที่ปลูกข้าวนาปีส่วนใหญ่ของไทยต้องอาศัยน้ำฝน ทำให้เกษตรกรไม่สามารถบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้ผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำ และต้นทุนการผลิตสูง

6.3 พื้นที่เพาะปลูกขนาดเล็ก ทำให้ต้นทุนการจัดการพื้นที่สูง จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า ในปี 2565 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีมีจำนวน 4.65 ล้านครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี 62.28 ล้านไร่ มีที่ดินปลูกข้าวเฉลี่ย 13.39 ไร่ต่อครัวเรือน โดยชาวนากว่า 9 แสนครัวเรือน หรือร้อยละ 19.4 ของจำนวนครัวเรือนชาวนาทั้งหมด มีที่ดินน้อยกว่า 5 ไร่ ขณะที่อีก 1.3 ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ 28 ของจำนวนครัวเรือนชาวนาทั้งหมด มีที่ดินอยู่ระหว่าง 5 – 10 ไร่ การที่มีพื้นที่เพาะปลูกขนาดเล็ก ส่งผลให้ประโยชน์ที่ได้จากการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับที่ต่ำ จนไม่มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ การที่ชาวนามีที่ดินขนาดเล็ก ยังส่งผลให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมข้าวอยู่ในระดับต่ำอีกด้วย ชาวนาจึงหันไปทำอาชีพเสริมอื่น ๆ จนไม่มีเวลาใส่ใจในการพัฒนากระบวนการผลิตข้าวเท่าที่ควร

6.4 เกษตรกรสูงวัยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น เกษตรกรวัยทำงานมีสัดส่วนลดลง ในปี 2565 กรมส่งเสริมการเกษตร เปิดเผยว่า ร้อยละ 26 ของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรทั่วประเทศ มีอายุเฉลี่ยมากกว่า 65 ปี และ ร้อยละ 30 มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 56 – 65 ปี แสดงให้เห็นว่าชาวนามีอายุมากขึ้น ขณะที่เกษตรกรวัย 55 ปีลงมา มีสัดส่วนลดลง (ตารางที่ 1) นอกจากนี้ พบว่า ที่ดินมีขนาดเล็กจนไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนเพื่อพัฒนากระบวนการผลิต เช่น การซื้อเครื่องจักรกลทางการเกษตร ส่งผลให้ชาวนาไทยส่วนใหญ่ต้องจ้างแรงงานและเครื่องจักรกลในการทำนาทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การเตรียมแปลงจนถึงการเก็บเกี่ยว จึงเป็น

ข้อจำกัดในการลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากชาวนาเป็นเพียงผู้ซื้อบริการจากผู้รับจ้างในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าว เช่น รับจ้างเกี่ยวข้าว หรือแรงงานรับจ้างฉีดยาและใส่ปุ๋ย เป็นต้น

ตารางที่ 1: จำนวนหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามช่วงอายุ ปี พ.ศ. 2561 และ 2565

ช่วงอายุ (ปี)	ปี พ.ศ. 2561		ปี พ.ศ. 2565	
	ครัวเรือน	สัดส่วน (ร้อยละ)	ครัวเรือน	สัดส่วน (ร้อยละ)
65 ปี ขึ้นไป	1,527,554	21.01	1,890,944	26.46
56 – 65 ปี	1,698,049	23.35	2,130,662	29.82
46 – 55 ปี	2,204,271	30.31	1,927,819	26.98
36 – 45 ปี	1,353,564	18.61	866,879	12.13
26 – 35 ปี	428,802	5.90	299,715	4.19
18 – 25 ปี	59,519	0.82	30,245	0.42

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 30 เมษายน 2566

6.5 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อผลผลิตที่ผันผวน และส่งผลถึงปริมาณน้ำที่ไม่แน่นอน อาจเกิดทั้งภาวะน้ำท่วมและแล้งได้ รวมถึงอุณหภูมิที่สูง ทำให้ผลผลิตข้าวในอนาคตลดลง และผลผลิตแปรปรวนสูงขึ้น นอกจากนี้ การปลูกข้าวยังเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Carbon Footprint) สูง โดยก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจกเป็นอันดับสองรองจากปศุสัตว์

6.6 รายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความไม่แน่นอน โดยรายได้ของเกษตรกรที่ปลูกข้าวแต่ละชนิดจะขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิต ราคา และความต้องการของผู้บริโภค ทำให้รายได้เกษตรกรมีความไม่มั่นคง เช่น เมื่อราคาข้าวตกต่ำ จะส่งผลให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวนาตกต่ำด้วย

6.7 การบริโภคข้าวของโลกมีแนวโน้มลดลง โดยการบริโภคข้าวของชาวไทย เวียดนาม จีน ปากีสถาน อินเดีย และอินโดนีเซีย มีปริมาณเท่ากับ 101.41 152.36 76.57 13.15 73.94 และ 121.46 กิโลกรัมต่อหัวต่อปี และยังพบว่า การบริโภคข้าวต่อหัวของไทย ประเทศในเอเชีย และกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา มีแนวโน้มบริโภคข้าวลดลงต่อเนื่อง ขณะที่ประเทศในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหภาพยุโรป และสหรัฐฯ การบริโภคข้าวทรงตัวแต่ไม่เพิ่มขึ้น ซึ่งการบริโภคข้าวลดลง ทำให้เก็บสต็อกข้าวเพิ่มขึ้น มีผลต่อราคาข้าวที่ลดลงและส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโดยตรง

บทที่ 7 ปัจจัยที่มีผลต่อราคาข้าว

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวราคาสินค้าข้าวในตลาดโลก ประกอบด้วย

7.1 ผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของผู้นำเข้า จะส่งผลกระทบต่อราคาในตลาดโลกผ่านการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ของสินค้าเกษตรที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ เมื่อผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของผู้นำเข้าสูงขึ้นหรือประชากรของประเทศนำเข้ามีรายได้มากขึ้น ก็จะมีความต้องการบริโภคสินค้ามากขึ้น จึงส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น

7.2 ราคาเอฟโอบีของสินค้าส่งออกไทย (F.O.B) เป็นราคาที่ใช้ในการขายสินค้าเกษตรของไทย ซึ่งเงื่อนไขของราคาเอฟโอบี คือ ราคาที่ผู้ซื้อในต่างประเทศต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เอง เช่น ค่าประกันภัย ค่าระวางบรรทุกสินค้า ในการนำเข้าหรือส่งออกทั้งหมด รวมทั้งค่าใช้จ่ายด้านศุลกากรต่าง ๆ จนกระทั่งสินค้าถึงมือผู้ซื้อ โดยเป็นการส่งมอบ ณ ท่าเรือกรุงเทพ หน้าที่ของผู้ขายรับผิดชอบ คือ ค่าบรรจุหีบห่อสินค้า ค่าสินค้า ค่าขนส่ง และค่าขนถ่ายสินค้าลงเรือ เนื่องจากไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 2 ของโลก ครองส่วนแบ่งทางการตลาดในปี 2566 ประมาณร้อยละ 14 ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของราคาส่งออก จึงส่งผลกระทบต่อราคาตลาดโลกในทิศทางเดียวกันมากบ้างน้อยบ้างตามส่วนแบ่งทางการตลาดของสินค้าแต่ละชนิด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสินค้าเกษตรที่ส่งออกหากเป็นสินค้าประเภทและเกรดเดียวกันแล้วสินค้าจะมีลักษณะเหมือนกัน จึงมีสินค้าจากประเทศอื่นทดแทนได้ง่าย เช่น ข้าวจากเวียดนาม และอินเดีย ก็เป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทย ดังนั้น การเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ในกรณีนี้ จึงอาจมีอิทธิพลเหนือตลาดไม่มากนัก

7.3 ราคาสินค้าในประเทศ โดยทั่วไปการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเกษตรภายในประเทศมักขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน ในกรณีที่ความต้องการสินค้าสูงขึ้น ก็จะส่งผลให้ราคาปรับตัวสูงขึ้น เช่น ช่วงเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ส่วนทางด้านอุปทานจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิต ต้นทุนการผลิต และเทคโนโลยีการผลิต ที่จะส่งผลกระทบต่อ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอุปทาน ซึ่งในกรณีที่อุปทานเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ราคาปรับตัวลดลง ในทางตรงกันข้ามหากอุปทานลดลงก็จะทำให้ราคาสินค้าปรับตัวสูงขึ้น ราคาภายในประเทศนี้ อาจส่งผลกระทบต่อราคาในตลาดโลกหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับส่วนแบ่งทางการตลาดโลกของสินค้านั้นเป็นสำคัญ

7.4 อัตราแลกเปลี่ยน โดยทั่วไปการซื้อขายสินค้านี้ระหว่างประเทศจะมีการกำหนดราคาซื้อขายกันเป็นเงินตราสกุลหลัก และสกุลที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน หรือการที่ค่าเงินบาทมีการอ่อนค่าหรือแข็งค่า จะส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าของไทยที่จำหน่ายในต่างประเทศ กล่าวคือ หากเงินบาทอ่อนค่าลงจะทำให้ราคาสินค้าไทยในต่างประเทศถูกลง ในขณะที่หากเงินบาทแข็งค่าขึ้นก็จะทำให้สินค้าไทยในต่างประเทศมีราคาแพงขึ้น ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนจะทำให้ราคาในตลาดต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงด้วย อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์เพิ่มขึ้น เช่น จาก 33 เป็น 35 บาทต่อดอลลาร์ หรือเงินบาทอ่อนค่าลง ก็จะทำให้ราคาถูกลง เป็นต้น

7.5 ปริมาณส่งออก จะส่งผลกับอุปทานสินค้าในตลาดโลก ในกรณีที่ประเทศเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ และมีปริมาณการส่งออกมากขึ้น ก็จะส่งผลให้อุปทานสินค้าในตลาดโลกมีมากขึ้น และกดดันให้ราคา

ตลาดโลกปรับตัวลดลง ยกตัวอย่างเช่น ปีที่สภาพดินฟ้าอากาศเอื้ออำนวย จะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดมาก ปริมาณอุปทานสินค้าในตลาดโลกจะมีมากขึ้น ราคา ก็จะปรับตัวลดลง เป็นต้น

7.6 นโยบายรัฐบาล เมื่อรัฐบาลนำนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ มาใช้กับสินค้าเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อนและรักษาเสถียรภาพ อาทิ การประกันราคา การรับจำนำพืชผลทางการเกษตร และการอุดหนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ปัจจัยการผลิต เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และการพักชำระหนี้ เป็นต้น นโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อต้นทุนและรายได้ของเกษตรกรทั้งสิ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าในตลาดที่ซื้อขายกัน ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่รัฐบาลประกาศรับจำนำข้าวเปลือกในปีการผลิต 2554/2555 และยกระดับราคาจำนำข้าวเปลือกเป็นต้นละ 15,000 บาท ซึ่งเป็นราคาที่สูงกว่าราคาสินค้าในตลาดในขณะนั้น ส่งผลให้มีการขยายพื้นที่ทำนามากขึ้น และเร่งผลิตโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ เพราะเป็นการรับซื้อข้าวทุกประเภทในราคาเดียว ทำให้ท้ายที่สุดคุณภาพข้าวของไทยแย่งลง และเป็นผลเสียในระยะยาว

7.7 ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ความแห้งแล้ง ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวราคาสินค้าในตลาดโลก โดยจะส่งผลกระทบต่อปริมาณอุปทานของสินค้า ซึ่งเมื่อเกิดภัยธรรมชาติจะทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย อุปทานสินค้าลดลง และทำให้ราคาปรับตัวสูงขึ้น

7.8 ปัจจัยด้านจิตวิทยาและการคาดการณ์ เป็นปัจจัยที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่มีส่วนร่วมในตลาดและส่งผลกระทบต่อแนวโน้มราคา เช่น การเก็งกำไร ความตื่นตระหนกจากวิกฤตเศรษฐกิจ ข้าวลือ การคาดการณ์ราคาในอนาคต เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อขายของภาคส่วนต่าง ๆ ในตลาด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแนวโน้มราคา หากปัจจัยด้านจิตวิทยาและการคาดการณ์ออกมาในด้านบวก ก็จะทำให้เกิดแรงซื้อเข้ามาในตลาดและผลักดันให้ราคาปรับตัวสูงขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากปัจจัยด้านจิตวิทยาและการคาดการณ์ออกมาในด้านลบ ก็จะทำให้เกิดแรงขาย และราคาจะปรับตัวลดลง

บทที่ 8 การสร้างเสถียรภาพสินค้าข้าวในต่างประเทศ กรณีศึกษา: ญี่ปุ่น

รายงานขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) เรื่อง “Evaluation of Agricultural Policy Reforms” เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2009 ระบุว่า ข้าวเป็นสินค้าเกษตรสำคัญของญี่ปุ่น ซึ่งในอดีตการปลูกข้าวของชาวญี่ปุ่นโดยส่วนใหญ่จะเป็นแปลงนาขนาดเล็ก ทำให้มีต้นทุนการเพาะปลูกสูง อีกทั้งเป็นชาวนาสูงวัยและไม่ได้ปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก นอกจากนี้ ความต้องการบริโภคข้าวของคนในประเทศลดลง ประกอบกับเศรษฐกิจเติบโตและที่ดินราคาแพง เป็นข้อจำกัดในการขยายพื้นที่เกษตร อย่างไรก็ตาม พื้นที่ทำปศุสัตว์เพิ่มขึ้น ตามแนวโน้มการบริโภคของคนญี่ปุ่นที่มีฐานะดีขึ้น และเปิดรับวัฒนธรรมการกินแบบตะวันตก ซึ่งเป้าหมายของนโยบายการเกษตรของญี่ปุ่น คือ ต้องการให้ค่าตอบแทนสำหรับแรงงานภาคเกษตรมีความทัดเทียมกับนอกภาคเกษตร รวมทั้งสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศ และรัฐบาลให้ความรู้ด้านอาหาร “Shokuiku” ส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคสินค้าเกษตรที่ผลิตในประเทศ และรับประทานอาหารตามวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ดีต่อสุขภาพมากกว่าอาหารแบบตะวันตก

สำหรับนโยบายข้าวของญี่ปุ่น ในอดีตรัฐบาลควบคุมการค้าข้าว มีกฎหมาย Food Control Law (FCL) กฎหมาย FCL กำหนดให้ผู้ปลูกข้าวต้องขายข้าวให้รัฐบาล ซึ่งราคาขายจะถูกกำหนดให้สะท้อนต้นทุนการเพาะปลูก และให้ค่าตอบแทนชาวนาที่ทัดเทียมกับแรงงานนอกภาคเกษตร ส่งผลให้เกิดการผลิตข้าวมากเกินไป ต่อมารัฐบาลค่อย ๆ ลดการแทรกแซงตลาดข้าว และในปี ค.ศ. 1995 ได้เปลี่ยนกฎหมาย FCL เป็นกฎหมายอาหารหลัก Staple Food Law (SFL) ลดบทบาทภาครัฐในการแทรกแซงตลาด การซื้อตรงของรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อเก็บสำรองในสต็อกเท่านั้น กฎหมาย SFL มุ่งสร้างความสมดุลของอุปสงค์และอุปทานข้าว สนับสนุนระบบตลาดในการกระจายสินค้าข้าว โดยรัฐบาลไม่เข้าไปกำหนดราคา และอนุญาตให้ผู้ปลูกสามารถขายให้กับผู้บริโภคได้โดยตรง

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 เริ่มมีโครงการ Rice Farming Income Stabilization Program (JRIS) เป็นโครงการภาคสมัครใจ ชาวนาที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการชดเชยหากรายได้ต่ำกว่ามาตรฐาน ต่อมาปี ค.ศ. 2004 รัฐบาลทบทวนโครงการ JRIS และออกโครงการ Core Farmer Management Support Programme (CFMS) เพื่อชดเชยรายได้ให้กับชาวนากลุ่มสำคัญ (Core Farmers) ซึ่งเป็นกลุ่มศักยภาพและมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด เช่น เป็นชาวนาที่ได้รับการรับรอง (Certified Farmers) และมีพื้นที่ปลูกข้าวมากกว่า 4 เฮกตาร์ หรือมากกว่า 20 เฮกตาร์ สำหรับการรวมกลุ่มของชุมชน นอกจากนี้ รัฐบาลจัดสรรโควตาการผลิตในแต่ละภูมิภาคและจังหวัด เพื่อลดปริมาณการผลิตข้าว และจัดตั้งสมาคมภูมิภาค (Regional Association) เพื่อจัดทำวิสัยทัศน์การทำนา เช่น เป้าหมายปริมาณผลผลิต ยอดขาย ตลอดจนรวบรวมรายชื่อ Core Farmers (ที่ผ่านการเห็นพ้องร่วมกันในชุมชน) ซึ่ง Core Farmers จะได้รับสิทธิที่เหนือกว่าสำหรับโครงการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ

ข้อมูลจากหน่วยงาน Food and Fertilizer Technology Center (FFTC) ของไต้หวัน รายงานเรื่อง “Overview of Japan’s Rice Policy for the Last 30 Years: from Price Support to Direct Payment” เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2018 ให้ความเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายข้าวของญี่ปุ่นในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ที่เปลี่ยนจากนโยบายพยุงราคาข้าว (Price Support) สู่มาตรการให้ความช่วยเหลือทางตรง (Direct Payments) ให้กับชาวนา

มาตรการช่วยเหลือทางตรงมีการพัฒนามากขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2007 รัฐบาลญี่ปุ่นมีโครงการ “The Program to Stabilize Farmer’s Management and Income” หรือ PSFMI รัฐบาลญี่ปุ่นจ่ายเงินชดเชยให้กับชาวนา เป็นสัดส่วนร้อยละ 90 ของส่วนต่างระหว่างรายรับเฉลี่ยในอดีตและรายรับสำหรับปีปัจจุบัน ซึ่งเงื่อนไขนี้ ให้เฉพาะกลุ่ม Certified Farmers อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากชาวนา เนื่องจากตัดสิทธิ์ชาวนาจำนวนมากในการเข้าร่วมโครงการ และมีส่วนสำคัญทำให้พรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party: LDP) หมดอำนาจลงในปี ค.ศ. 2009

ในปี ค.ศ. 2010 พรรคประชาธิปไตยญี่ปุ่น (Democratic Party of Japan: DJP) เข้ามามีอำนาจ และ DJP ออกนโยบาย Income Support Program for Farmers (ISPF) ซึ่งโครงการ ISPF มีการจ่ายเงินเป็น 2 ส่วน คือ (1) การจ่ายแบบคงที่ (Fixed Payment) ตามจำนวนพื้นที่ และถือเป็นครั้งแรกที่มีการนำต้นทุนการผลิตมาเป็นปัจจัยพิจารณาในการจ่ายเงินให้กับชาวนา หลังจากที่ยกเลิกกฎหมาย Food Control Law ไปแล้ว และ (2) การจ่ายแบบผันแปร โดยชดเชย 100% ของส่วนต่างระหว่างรายรับมาตรฐาน (Standard Revenue) และรายรับที่ได้ในปีปัจจุบัน ทั้งนี้ โครงการ ISPF ช่วยยกระดับการชดเชยให้กับชาวนาอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งไม่ได้จำกัดเฉพาะชาวนาบางกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2012 พรรคเสรีประชาธิปไตย (LDP) กลับเข้ามามีอำนาจ และมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายข้าว มีการลดการจ่ายเงินชดเชย จนกระทั่งในปี ค.ศ. 2017 จึงได้ยกเลิกการจ่าย Fixed Payment ทั้งหมด

รายงานของ OECD เรื่อง “Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2019” ในปี ค.ศ. 2019 พรรคเสรีประชาธิปไตย หรือ LDP ได้นำโครงการประกันภัยรายได้ “Revenue Insurance Programme” เข้ามาใช้ ซึ่งการจ่ายชดเชยความสูญเสียของรายได้ จะพิจารณาจากเกณฑ์รายได้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เป็นโครงการภาคสมัครใจ โดยการสนับสนุนจากภาครัฐครอบคลุมประมาณร้อยละ 50 ของค่าเบี้ยประกัน (Insurance Premium) และชาวนาสามารถเลือกโครงการที่จะจัดการความเสี่ยงตามระดับที่ตนต้องการ

ล่าสุด รายงาน “Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2023” ของ OECD ระบุว่า เดือนเมษายน ค.ศ. 2022 ญี่ปุ่นออกกฎหมาย The Act to Promote Low Environmental Impact Business Activities for the Establishment of Environmentally Harmonized Food System (Midori Act) เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ Midori โดยกำหนดให้รัฐบาลระดับจังหวัด (Prefectural Government) และเทศบาล (Municipal Government) ร่วมกันจัดทำแผนพื้นฐาน (Basic Plan) เพื่อดำเนินการมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม (เช่น การปรับปรุงคุณภาพดิน หลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง) และการลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยผู้ผลิตสินค้าเกษตรและผู้ประกอบการที่ดำเนินการได้สอดคล้องตาม Basic Plan จะได้รับการรับรอง และสามารถขอรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งด้านภาษี ความช่วยเหลือทางการเงิน และบริการจากภาครัฐ

กล่าวโดยสรุป นโยบายข้าวของญี่ปุ่นเริ่มต้นจากการแทรกแซงตลาด รัฐบาลรับซื้อข้าวจากชาวนาทั้งหมด ทำให้ผลผลิตมีปริมาณมากเกินความต้องการของตลาด ต่อมารัฐบาลจึงลดการแทรกแซง และให้ความสำคัญกับกลไกตลาดมากขึ้น ปรับโครงสร้างการผลิต ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนสู่แปลงใหญ่ ลดพื้นที่ปลูกข้าว และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชาวนา ให้สามารถปรับตัวตอบสนองความต้องการของตลาด ปัจจุบัน นโยบายด้านการเกษตรของญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาใช้ และเตรียมพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

บทที่ 9 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1 การจัดทำแผนการลดพื้นที่ปลูกข้าวและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ข้าวเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทย ทั้งในด้านความมั่นคงทางอาหาร และเป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สร้างรายได้เข้าประเทศอย่างต่อเนื่อง แต่พบว่า ไทยมีผลผลิตข้าวต่อพื้นที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง จึงต้องเร่งพัฒนาผลผลิตภาพการผลิต เพื่อใช้พื้นที่การเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการจัดทำแผนการลดพื้นที่ปลูกข้าวจัดโซนนิ่ง ขณะเดียวกันต้องเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของข้าวไทย และมีการหารือร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อวางแผนพื้นที่และปริมาณการผลิตข้าวที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

9.2 การบริหารจัดการน้ำ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำให้ทั่วถึง ระบบชลประทานที่ทั่วถึง และครอบคลุมจะช่วยเพิ่มผลผลิตข้าวต่อพื้นที่ ผ่านการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการของต้นข้าว รวมทั้งส่งเสริมการทำนาข้าวแบบเปียกสลับแห้ง ซึ่งช่วยลดการใช้น้ำ ลดต้นทุน ลดโลกร้อน (ลดการเกิดก๊าซมีเทนจากการขังน้ำในนาข้าว)

9.3 เพิ่มการลงทุนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านข้าว ตั้งแต่การวิจัยด้านการปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้ได้ผลผลิตสูงและคุณภาพดี สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด รวมทั้งเพิ่มผลผลิตภาพหรือผลผลิตข้าวต่อพื้นที่ให้สูงขึ้น เพื่อยกระดับศักยภาพการผลิตไทยให้ทัดเทียมประเทศคู่แข่ง รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อรับมือกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลก ใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนผ่านอย่างควบคู่ระหว่างเทคโนโลยีดิจิทัลและสิ่งแวดล้อม (Twin Transition) (Twin Transition ประกอบด้วย Digital Transition และ Green Transition) เช่น เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ เทคโนโลยีหุ่นยนต์และแทรกเตอร์ เป็นต้น

9.4 การลดต้นทุน ไทยพึ่งพาการนำเข้าปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตรจากต่างประเทศ โดยเฉพาะปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง ภาครัฐสามารถส่งเสริมและให้คำแนะนำในการลดต้นทุนการผลิต เช่น (1) ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งจะใช้เพียงเท่าที่จำเป็น (2) ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุน (3) การฉีดยาป้องกันกำจัดศัตรูข้าว โดยสามารถใช้ร่วมกับสารชีวภาพ เพื่อความปลอดภัยและประหยัดค่าใช้จ่าย และ (4) การหาแหล่งนำเข้าปุ๋ยเคมีทดแทนให้มากขึ้น โดยไม่พึ่งพาการนำเข้าจากไม่กี่ประเทศ เพื่อเตรียมพร้อมรองรับความเสี่ยงจากราคาปุ๋ยโลกผันผวน

9.5 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกของชาวนา (เช่น ให้สอดคล้องกับลักษณะของชุดดิน สภาพอากาศ และความต้องการของพืช ใสปุ๋ยในระดับที่เหมาะสมกับความต้องการของต้นข้าว ลดใช้ปุ๋ยเคมี และทำนาอย่างยั่งยืน) นอกจากด้านการเพาะปลูกแล้ว ต้องพัฒนาด้านการค้าและการตลาด ตลอดจนเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่าของข้าวไทย พัฒนาสู่สินค้าแปรรูปที่ทำจากข้าว (เช่น เครื่องสำอาง อาหารเสริม อาหารสัตว์ ขนม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เอทานอล และไบโอพลาสติก เป็นต้น) นอกจากนี้ ยังสามารถนำของเหลือจากการผลิตข้าว เช่น ฟางข้าวมาทำเป็นชีวมวลและปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งช่วยลดการเผาฟางข้าว และช่วยสร้างรายได้ใหม่ให้กับชาวนา ประเทศไทยมีครัวเรือนชาวนากว่า 4.68 ล้านครัวเรือน จึงจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง โดยเครือข่ายประกอบด้วยชาวนา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และควรมีหน่วยงานระดับท้องถิ่นเป็นที่เลี้ยง (เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

9.6 ส่งเสริมการผลิตข้าวอย่างยั่งยืนและปลอดภัย สร้างความตระหนักรู้ให้ชาวนาเกี่ยวกับสถานการณ์การค้าข้าว ภาวะโลกร้อน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงมาตรการต่าง ๆ ของประเทศ

คู่ค้าที่จะส่งผลกระทบต่อการค้าข้าวของไทย ให้ความรู้เกี่ยวกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มาจากการทำงาน และแนะนำแนวทางการปลูกข้าวอย่างยั่งยืน (เช่น ใช้ปุ๋ยน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ เลิกการใช้ปุ๋ยเคมี) ตลอดจนส่งเสริมการปลูกข้าวให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและตรวจสอบย้อนกลับได้ เช่น มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) หรือมาตรฐานข้าวอินทรีย์ และภาครัฐสนับสนุนให้ข้าวมาตรฐาน GAP หรือข้าวอินทรีย์ เข้าสู่ระบบการค้าโมเดิร์นเทรดและตลาดอื่น ๆ

9.7 การรักษาสีเขียวราคาข้าว นอกจากการวางแผนการผลิตข้าวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแล้ว ภาครัฐควรส่งเสริมการทำเกษตรพันธสัญญา การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางรายได้ ตลอดจนกำกับดูแลการค้าสินค้าเกษตรเพื่อให้เกษตรกรได้ราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อเกษตรกร เช่น กำกับการซื้อขายข้าวเปลือกระหว่างเกษตรกรกับโรงสี และระหว่างโรงสีกับผู้ส่งออกข้าว โดยมีกติกาเพื่อกำกับการซื้อขายที่เป็นธรรม มีมาตรการลงโทษอย่างจริงจัง โดยอาจยกเลิกใบอนุญาตโรงสีหรือใบอนุญาตส่งออกของผู้กระทำผิด

9.8 การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนโดยภาครัฐ ควรเป็นไปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนสร้างความเข้มแข็งให้ชาวนา เช่น อาจส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเครื่องจักรกลสำหรับการผลิตข้าวที่มีคุณภาพมากขึ้น โดยใช้รูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษากับชาวนาในพื้นที่ เพื่อพัฒนาเครื่องจักรที่ตอบโจทย์ความต้องการใช้งานในแปลงได้จริง นอกจากนี้ การให้ความช่วยเหลือของภาครัฐควรมีการกำหนดเงื่อนไข คัดเลือกเกษตรกรที่มีศักยภาพและเป็นเกษตรกรที่ต้องการพัฒนาตนเองสำหรับการดูแลเสถียรภาพราคาข้าว รัฐบาลควรจัดการด้านปริมาณการผลิต ควบคุมกับคุณภาพ โดยสะท้อนข้อมูลและความเป็นจริงในตลาดโลก (อาทิ ปริมาณผลผลิตข้าวโลก ปริมาณการบริโภคสต็อกข้าว และศักยภาพการผลิตของไทยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง) ไม่ควรใช้มาตรการแทรกแซงที่ทำให้เกิดการบิดเบือนกลไกตลาดหรือกลไกราคา

บรรณานุกรม

- กรมการข้าว. 2555. เทคโนโลยีการปลูกข้าวไร่อย่างยั่งยืน กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมการข้าว และ กรมการค้าภายใน. 2566. แผนปฏิบัติงานแผนการผลิตและตลาดข้าวครบวงจร ปีการผลิต 2566/67. สืบค้นจาก <https://www.opsmoac.go.th/uthaithani-dwl-files-451591791139>.
- กรมการค้าต่างประเทศ. 2567. สถานการณ์ข้าวโลกและข้าวไทย ประจำเดือนมกราคม 2567. สืบค้นจาก <https://www.dft.go.th/th-th/Service-DFT/Service-Information/DATA-Group-Product/Detail-DATA-Group-Product/ArticleId/27675/27675>.
- _____ 2567. ข้อมูลสถานการณ์ข้าวสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เดือนกุมภาพันธ์ 2567. สืบค้นจาก <https://www.dft.go.th/Portals/0/สถานการณ์สินค้า/ข้าว/ข้าวเวียดนาม ณ ก.พ. 67.pdf>.
- _____ 2567. ข้อมูลสถานการณ์ข้าวสาธารณรัฐอินเดีย เดือนมกราคม 2567. สืบค้นจาก <https://www.dft.go.th/Portals/0/สถานการณ์สินค้า/ข้าว/ข้าวอินเดีย มค 67.pdf>.
- _____ 2567. ข้อมูลสถานการณ์ข้าวอินโดนีเซีย เดือนกุมภาพันธ์ 2567. สืบค้นจาก <https://www.dft.go.th/Portals/0/สถานการณ์สินค้า/ข้าว/ข้าวอินโดนีเซีย ณ ก.พ. 67.pdf>.
- ณัฐกนก รัชกุล และ ศักดิ์สิทธิ์ บุศยพลากร. 2554. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของตลาดส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศซาอุดีอาระเบีย. (วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สืบค้นจาก <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/269562>.
- ณัฐธิดา คงนิยม และอัครกฤตย์ เทพมงคล. 2566. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโลก. พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์ 17(2): 81-107.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2562. เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร รายจังหวัด ปี พ.ศ. 2562. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/socio/LandUtilization2562.pdf>.
- _____ 2564. การศึกษาไร่อุพทานข้าวเจ้า กรุงเทพฯ.
- _____ 2566. สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2567. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/journal/2566/trend2567.pdf>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2566. สำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2566. สืบค้นจาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/cunsuss_news_form/2024/20240111125247_24444.pdf.
- อภิญา วนเศรษฐ และ เฉลิมพล จตุพร. 2563. โครงสร้างราคาและการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงราคาตลาดโลก: กรณีข้าวและยางพารา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- Chulaphan, W., Jatuporn, C., Chen, S.E. and Huang, W.C. 2013. Different causal relationships of export rice prices in the international rice market. *American-Eurasian Journal of Agricultural and Environmental Sciences* 13(2): 185-190.
- Davis, C. and Oh, J. 2007. Repeal of the Rice Laws in Japan: The Role of International Pressure to Overcome Vested Interests. *Comparative Politics* 40(1): 21-40.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO. 2023. FAO Rice Price Update (Online). Retrieved from <https://www.fao.org/markets-and-trade/commodities/rice/fao-rice-price-update/en/>.
- Godo, Y. 2013. The History of Japan's Post-Pacific-War Rice Policy. Retrieved from <https://ap.fftc.org.tw/article/542>.
- Leelawattanapan, T. and Chaiboonsri, C. 2012. Factors affecting Thailand's major agricultural exports using panel cointegration method. The 4th International Conference on Humanities and Social Sciences.
- Nipon, P. and Kamphol, P. 2021. Agricultural Transformation in Thailand: Policy and Institutional Experiences. Retrieved from <https://www.fao.org/3/ca5683en/ca5683en.pdf>.
- Organization for Economic Cooperation and Development: OECD. 2009. Evaluation of Agricultural Policy Reforms in Japan. Retrieved from <https://www.oecd.org/japan/42791674.pdf>.
- _____ 2020. Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2020. Retrieved from https://www.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/agricultural-policy-monitoring-and-evaluation-2020_928181a8-en.
- _____ 2023. OECD-FAO Agricultural Outlook 2023-2032. Retrieved from https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=HIGH_AGLINK_2023#.
- United States Department of Agriculture: USDA. 2023. USDA Foreign Agricultural Service: PSD (Online). Retrieved from <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>.

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1: ปริมาณผลผลิตข้าวของประเทศที่สำคัญ (ล้านตันข้าวเปลือก)

ประเทศ	2561/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%YoY	CAGR
จีน	212.13	209.61	211.86	212.84	208.49	-2.04	-0.43
อินเดีย	174.74	178.32	186.57	194.23	203.65	4.85	3.90
บังกลาเทศ	52.37	53.78	51.91	53.78	54.53	1.39	1.02
อินโดนีเซีย	53.86	54.65	54.33	54.17	53.54	-1.16	-0.15
เวียดนาม	43.75	43.36	43.81	42.67	43.10	1.01	-0.37
ไทย	30.82	26.75	28.58	30.12	31.68	5.18	0.69
ฟิลิปปินส์	18.62	18.93	19.71	19.91	20.04	0.65	1.85
เมียนมา	20.63	19.77	19.69	19.38	18.44	-4.85	-2.77
ญี่ปุ่น	10.52	10.46	10.40	10.49	10.28	-2.00	-0.58
ปากีสถาน	10.80	10.81	12.63	13.99	8.25	-41.03	-6.51
อื่น ๆ	115.57	117.41	120.19	114.50	114.19	-0.27	-0.30
โลก	743.81	743.85	759.68	766.08	766.19	0.01	0.74

ที่มา: United States Department of Agriculture: USDA, กุมภาพันธ์ 2567

ตารางผนวกที่ 2: ปริมาณผลผลิตข้าวของประเทศที่สำคัญ (ล้านตันข้าวสาร)

ประเทศ	2561/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%YoY	CAGR
จีน	148.49	146.73	148.30	148.99	145.95	-2.04	-0.43
อินเดีย	116.48	118.87	124.37	129.47	135.76	4.86	3.90
บังกลาเทศ	34.91	35.85	34.60	35.85	36.35	1.39	1.02
อินโดนีเซีย	34.20	34.70	34.50	34.40	34.00	-1.16	-0.15
เวียดนาม	27.34	27.10	27.38	26.67	26.94	1.01	-0.37
ไทย	20.34	17.66	18.86	19.88	20.91	5.18	0.69
ฟิลิปปินส์	11.73	11.93	12.42	12.54	12.63	0.72	1.87
เมียนมา	13.20	12.65	12.60	12.40	11.80	-4.84	-2.76
ญี่ปุ่น	7.66	7.61	7.57	7.64	7.48	-2.09	-0.59
ปากีสถาน	7.20	7.21	8.42	9.32	5.50	-40.99	-6.51
อื่น ๆ	76.66	77.87	79.78	75.94	75.64	-0.40	-0.33
โลก	498.21	498.18	508.80	513.10	512.96	-0.03	0.73

ที่มา: United States Department of Agriculture: USDA, กุมภาพันธ์ 2567

ตารางผนวกที่ 3: พื้นที่เพาะปลูกข้าวของโลกและประเทศผู้ผลิตสำคัญ (ล้านไร่)

ประเทศ	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต					%YoY	CAGR
	2561/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66		
อินเดีย	275.98	272.89	286.06	289.24	298.95	3.36	2.02
จีน	188.68	185.56	187.98	187.01	184.06	-1.58	-0.62
บังกลาเทศ	73.56	73.94	71.88	72.63	72.50	-0.18	-0.36
อินโดนีเซีย	71.88	72.50	71.25	72.50	72.19	-0.43	0.11
ไทย	67.69	61.81	65.68	66.89	69.20	3.45	0.55
เวียดนาม	47.13	46.13	45.66	44.38	44.38	0.00	-1.49
เมียนมา	44.25	43.13	43.13	43.75	42.50	-2.86	-1.00
ฟิลิปปินส์	29.63	28.98	29.76	30.01	30.30	0.97	0.56
ไนจีเรีย	20.94	21.88	22.50	22.81	21.88	-4.08	1.10
กัมพูชา	20.25	20.35	20.35	20.44	20.69	1.22	0.54
ปากีสถาน	17.56	19.01	20.84	22.11	18.75	-15.20	1.65
ญี่ปุ่น	9.69	9.64	9.58	9.50	9.36	-1.47	-0.86
บราซิล	10.63	10.41	10.51	10.11	9.19	-9.10	-3.57
สปป.ลาว	5.35	5.28	5.81	5.90	5.94	0.68	2.65
สหรัฐฯ	7.36	6.26	7.53	6.27	5.48	-12.60	-7.11
เกาหลีใต้	4.61	4.56	4.54	4.58	4.54	-0.87	-0.38
มาเลเซีย	4.38	4.38	4.25	4.06	4.09	0.74	-1.70
อียิปต์	2.89	4.75	4.38	3.13	3.75	19.81	6.73
อิหร่าน	3.59	3.59	3.59	3.50	3.56	1.71	-0.21
อูรูกวัย	0.91	0.88	0.87	0.94	0.91	-3.19	0.00
อื่น ๆ	113.68	113.61	115.58	115.60	113.37	-1.93	-0.07
โลก	1,020.64	1,009.54	1,031.73	1,035.36	1,035.59	0.02	0.36

ที่มา: United States Department of Agriculture: USDA, กุมภาพันธ์ 2567

ตารางผนวกที่ 4: ผลผลิตต่อไร่ของโลกและประเทศผู้ผลิตสำคัญ (กิโลกรัมต่อไร่)

ประเทศ	ผลผลิตต่อไร่					%YoY	CAGR
	2561/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66		
อินเดีย	633.60	652.80	652.80	672.00	681.60	1.43	1.84
จีน	1,124.80	1,129.60	1,126.40	1,137.60	1,132.80	-0.42	0.18
บังกลาเทศ	712.00	728.00	721.60	740.80	752.00	1.51	1.38
อินโดนีเซีย	748.80	753.60	763.20	747.20	742.40	-0.64	-0.21
ไทย	456.00	433.60	435.20	449.60	457.60	1.78	0.09
เวียดนาม	928.00	940.80	960.00	961.60	971.20	1.00	1.14
เมียนมา	465.60	459.20	456.00	443.20	433.60	-2.17	-1.76
ฟิลิปปินส์	628.80	652.80	662.40	664.00	660.80	-0.48	1.25
ไนจีเรีย	401.60	385.60	363.20	366.40	388.80	6.11	-0.81
กัมพูชา	465.60	462.40	462.40	462.40	470.40	1.73	0.26
ปากีสถาน	616.00	569.60	606.40	632.00	440.00	-30.38	-8.07
ญี่ปุ่น	1,086.40	1,084.80	1,084.80	1,104.00	1,097.60	-0.58	0.26
บราซิล	988.80	1,073.60	1,120.00	1,067.20	1,121.60	5.10	3.20
สปป.ลาว	499.20	481.60	518.40	524.80	521.60	-0.61	1.10
สหรัฐฯ	1,379.20	1,339.20	1,366.40	1,382.40	1,324.80	-4.17	-1.00
เกาหลีใต้	1,126.40	1,099.20	1,038.40	1,139.20	1,100.80	-3.37	-0.57
มาเลเซีย	641.60	641.60	651.20	635.20	638.40	0.50	-0.12
อียิปต์	1,404.80	1,312.00	1,324.80	1,345.60	1,392.00	3.45	-0.23
อิหร่าน	840.00	840.00	843.20	822.40	851.20	3.50	0.33
อูรูกวัย	1,324.80	1,382.40	1,507.20	1,473.60	1,521.60	3.26	3.52
โลก	729.60	737.60	736.00	740.80	739.20	-0.22	0.33

ที่มา: United States Department of Agriculture: USDA, กุมภาพันธ์ 2567

ตารางผนวกที่ 5 ปริมาณข้าวสำรองปลายปีของโลก (ล้านตันข้าวเปลือก)

ประเทศ	2561/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%YoY	CAGR
จีน	115.00	116.50	116.50	113.00	106.60	-5.66	-1.88
อินเดีย	29.50	33.90	37.00	34.00	35.00	2.94	4.37
อินโดนีเซีย	4.06	3.31	3.06	2.90	4.70	62.07	3.73
ไทย	4.01	4.00	4.38	4.13	3.85	-6.78	-1.01
ฟิลิปปินส์	2.57	2.55	2.36	3.10	3.48	12.26	7.87
บังกลาเทศ	1.41	1.57	1.46	2.09	2.21	5.74	11.89
ไนจีเรีย	1.83	1.49	1.69	2.05	2.18	6.34	4.47
ญี่ปุ่น	2.05	1.98	1.94	1.95	1.77	-9.23	-3.60
เวียดนาม	1.10	1.18	2.74	2.66	1.77	-33.46	12.63
เกาหลีใต้	1.09	1.14	1.02	1.33	1.35	1.50	5.49
อื่น ๆ	14.14	14.08	15.66	16.07	13.43	-16.43	-1.28
โลก	176.76	181.70	187.81	183.28	176.34	-3.79	-0.06

ที่มา: United States Department of Agriculture: USDA, กุมภาพันธ์ 2567

ตารางผนวกที่ 6: พื้นที่ปลูกข้าวของไทย (ล้านไร่) ปีการผลิต 2561/62 – 2565/66

รอบ	2561/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%YoY	CAGR
นาปี	59.98	61.20	62.44	63.01	62.84	-0.27	1.17
นาปรัง	11.00	7.34	8.34	9.55	11.10	16.23	0.23
รวม	70.98	68.54	70.78	72.56	73.94	1.90	1.03

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 7: ผลผลิตข้าว (ล้านตันข้าวเปลือก) ปีการผลิต 2561/62 – 2565/66

รอบ	2561/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%YoY	CAGR
นาปี	25.18	24.06	26.42	26.81	26.71	-0.37	1.49
นาปรัง	7.17	4.56	5.31	6.17	7.20	16.69	0.10
รวม	32.35	28.62	31.73	32.98	33.91	2.82	1.18

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 8: ผลต่อไร่ (กิโลกรัมต่อไร่) ปีการผลิต 2561/62 – 2565/66

รอบ	2561/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	%YoY	CAGR
นาปี	420	393	423	425	425	0.00	0.30
นาปรัง	652	620	637	646	649	0.46	-0.12
รวม	456	418	448	454	459	1.10	0.16

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 9: ปริมาณและร้อยละการเก็บเกี่ยวข้าวนาปี ปี 2566/67 รายเดือน

รายการ	ปริมาณผลผลิตและร้อยละข้าวนาปีจากการเก็บเกี่ยวรายเดือน ปี 2566/67											รวม
	ก.ค. 66	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค. 67	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	
ผลผลิต (ล้านตัน ข้าวเปลือก)	0.07	2.09	2.15	2.06	16.56	2.09	0.32	0.11	0.05	0.05	0.02	25.57
ผลผลิต (ร้อยละ)	0.29	8.18	8.42	8.07	64.75	8.17	1.27	0.41	0.17	0.21	0.06	100.00

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 10: ปริมาณและร้อยละการเก็บเกี่ยวข้าวนาปรัง ปี 2567 รายเดือน

รายการ	ปริมาณผลผลิตและร้อยละข้าวนาปรังจากการเก็บเกี่ยวรายเดือน ปี 2567										รวม
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.		
ผลผลิต (ล้านตัน ข้าวเปลือก)	0.50	2.04	2.22	0.99	0.37	0.20	0.02	0.02	0.01	6.35	
ผลผลิต (ร้อยละ)	7.80	32.08	35.00	15.55	5.87	3.13	0.24	0.25	0.08	100.00	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 11 ปริมาณการบริโภคข้าวโลก (ล้านตัน)

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR
จีน	142.92	145.23	150.29	156.36	154.99	-0.88	2.05
อินเดีย	99.16	101.95	101.05	110.45	114.51	3.68	3.66
บังกลาเทศ	35.40	35.70	36.10	36.50	37.50	2.74	1.45
อินโดนีเซีย	36.30	36.00	35.40	35.30	35.70	1.13	-0.42
เวียดนาม	21.20	21.25	21.35	21.40	21.40	0.00	0.24
ฟิลิปปินส์	14.20	14.40	14.80	15.40	16.00	3.90	3.03
ไทย	11.80	12.20	12.40	12.50	12.50	0.00	1.45
เมียนมา	10.25	10.40	10.40	10.50	10.20	-2.86	-0.12
ญี่ปุ่น	8.40	8.35	8.15	8.20	8.20	0.00	-0.60
ไนจีเรีย	6.95	7.05	7.15	7.35	7.50	2.04	1.92
อื่น ๆ	98.81	99.85	100.8	101.24	102.18	0.93	0.84
โลก	485.39	492.38	497.89	515.20	520.68	1.06	1.77

ที่มา: United States Department of Agriculture: USDA, กุมภาพันธ์ 2567

ตารางผนวกที่ 12: ปริมาณการนำเข้าข้าวของโลก ปี พ.ศ. 2561 – 2565 (ล้านตัน)

ประเทศ	2561	2562	2563	2564	2565	%YoY	CAGR
จีน	3.04	2.50	2.91	4.92	6.16	25.06	19.35
ฟิลิปปินส์	1.78	2.77	2.09	2.98	3.87	29.99	21.35
อิหร่าน	1.62	1.65	1.04	0.85	1.79	110.82	2.64
โกตดิวัวร์	1.50	1.34	1.11	1.44	1.56	8.25	1.04
เบนิน	1.70	1.53	0.88	1.41	1.51	7.61	-2.80
เซเนกัล	1.28	0.89	1.13	1.18	1.49	25.58	3.73
ซาอุดีอาระเบีย	1.29	1.40	1.55	1.18	1.33	13.26	0.77
สหรัฐฯ	0.90	0.96	1.19	0.96	1.30	35.45	9.68
มาเลเซีย	0.81	0.97	1.22	1.15	1.24	7.34	11.27
ไนเจอร์	0.53	0.60	0.72	0.83	1.05	26.27	18.74
อื่น ๆ	25.52	23.42	23.97	24.39	23.30	-4.47	-2.25
โลก	39.95	38.04	37.80	41.29	44.60	8.00	2.79

ที่มา: International Trade Centre, มีนาคม 2567 ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

ตารางผนวกที่ 13: มูลค่าการนำเข้าข้าวของโลก ปี พ.ศ. 2561 – 2565 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2561	2562	2563	2564	2565	%YoY	CAGR
จีน	1,599.66	1,253.45	1,458.97	2,187.46	2,622.69	19.90	13.16
อิหร่าน	1,628.52	1,694.30	932.10	730.96	2,055.98	181.27	6.00
สหรัฐฯ	966.54	1,086.35	1,283.84	1,017.32	1,405.74	38.18	9.82
ซาอุดีอาระเบีย	1,314.68	1,415.09	1,404.24	1,094.95	1,387.97	26.76	1.37
ฟิลิปปินส์	736.65	1,009.69	862.01	1,196.91	1,273.46	6.40	14.67
อิรัก	845.71	857.76	692.80	792.79	1,112.19	40.29	7.09
โกตดิวัวร์	693.54	604.46	550.30	730.98	809.96	10.80	3.96
เวียดนาม	46.56	33.40	127.38	718.84	689.63	-4.06	96.18
ญี่ปุ่น	492.02	489.74	503.61	520.43	670.35	28.81	8.04
ฝรั่งเศส	522.86	541.38	589.35	573.80	655.94	14.32	5.83
อื่น ๆ	18,052.85	16,277.85	18,058.08	19,482.37	20,338.17	4.39	3.02
โลก	26,899.59	25,263.47	26,462.68	29,046.81	33,022.08	13.69	5.26

ที่มา: International Trade Centre, มีนาคม 2567 ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

ตารางผนวกที่ 14: ปริมาณการส่งออกข้าวของโลก ปี พ.ศ. 2561 – 2565 (ล้านตัน)

ประเทศ	2561	2562	2563	2564	2565	%YoY	CAGR
อินเดีย	11.67	9.82	14.61	21.28	22.24	4.51	17.49
ไทย	11.08	7.58	5.69	6.08	7.70	26.64	-8.70
ปากีสถาน	3.93	4.59	3.99	3.99	4.60	15.29	4.01
เวียดนาม	2.89	5.47	5.63	5.71	4.38	-23.29	10.95
สหรัฐฯ	3.19	3.64	3.29	3.38	2.48	-26.63	-6.10
จีน	2.09	2.75	2.30	2.45	2.21	-9.80	1.41
เมียนมา	1.74	2.33	1.95	1.68	2.16	28.57	5.55
บราซิล	1.46	1.06	1.40	0.85	1.74	104.71	4.48
อูรุกวัย	0.85	0.90	1.04	0.76	1.10	44.74	6.66
ปารากวัย	0.71	0.74	0.90	0.69	0.82	18.84	3.67
อื่น ๆ	5.06	5.28	6.13	6.04	5.30	-12.25	1.17
ทั่วโลก	44.67	44.16	46.93	52.91	54.73	3.44	5.21

ที่มา: International Trade Centre, มีนาคม 2567 ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

ตารางผนวกที่ 15: มูลค่าการส่งออกข้าวของโลก ปี พ.ศ. 2561 – 2565 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2561	2562	2563	2564	2565	%YoY	CAGR
อินเดีย	7,361.50	6,800.67	7,980.03	9,623.56	10,776.62	11.98	10.00
ไทย	5,575.49	4,206.80	3,688.85	3,352.22	3,959.33	18.11	-8.20
เวียดนาม	2,621.44	2,434.25	2,790.95	3,006.26	3,193.39	6.22	5.06
ปากีสถาน	2014.33	2,277.01	2,102.07	2,158.84	2,352.98	8.99	3.96
สหรัฐฯ	1,690.82	1,866.59	1,878.84	1,928.46	1,703.81	-11.65	0.19
จีน	887.31	1,058.96	916.28	1,035.66	1,033.70	-0.19	3.89
อิตาลี	622.46	619.02	723.09	727.59	804.68	10.60	6.63
เมียนมา	916.72	782.43	773.18	670.7	786.84	17.32	-3.75
บราซิล	467.91	367.59	503.58	359.09	657.49	83.10	8.88
เบลเยียม	293.38	314.35	357.28	405.87	515.58	27.03	15.14
อื่น ๆ	3,566.44	3,411.08	3,911.42	3,937.96	4,253.79	8.02	4.50
โลก	26,017.80	24,138.75	25,625.57	27,206.21	30,038.21	10.41	3.66

ที่มา: International Trade Centre, มีนาคม 2567 ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

ตารางผนวกที่ 16: ปริมาณ (ล้านตัน) และมูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ) การส่งออกข้าวไทยแต่ละชนิด ปี 2562 – 2566

รายการ		2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR
ข้าวรวม	ปริมาณ	7.58	5.73	6.30	7.71	8.76	13.66	3.68
	มูลค่า	4,207.42	3,731.34	3,463.37	3,977.86	5,144.44	29.33	5.16
ข้าวขาว	ปริมาณ	3.31	2.24	2.63	3.86	4.83	24.90	9.85
	มูลค่า	1,490.77	1,192.9	1,277.24	1,728.37	2,550.93	47.59	14.37
ข้าวหอมมะลิ	ปริมาณ	1.10	1.19	1.15	1.25	1.32	5.46	4.58
	มูลค่า	1,314.7	1,317.62	1,019.19	1,098.42	1,238.05	12.71	-1.49
ปลายข้าว	ปริมาณ	0.77	0.59	0.75	0.80	1.02	27.06	7.22
	มูลค่า	364.88	313.99	332.5	345.47	500.07	44.75	8.20
ข้าวเหนียว	ปริมาณ	0.09	0.14	0.15	0.17	0.14	-18.35	11.05
	มูลค่า	83.26	134.19	98.88	108.62	103.12	-5.06	5.49
ข้าวเหนียว	ปริมาณ	2.23	1.45	1.52	1.53	1.38	-9.90	-11.37
	มูลค่า	888.19	681.56	666.77	636.17	694.57	9.18	-5.96
ข้าวกล้อง	ปริมาณ	0.07	0.12	0.09	0.09	0.08	-14.43	2.79
	มูลค่า	65.62	91.08	68.79	60.82	57.69	-5.15	-3.17

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 17: มูลค่าการส่งออกข้าวของไทย และประเทศคู่ค้าหลัก ปี 2562 – 2566 (หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR	สัดส่วน
อินโดนีเซีย	39.03	72.24	38.02	42.24	732.41	1,633.93	108.13	14.24
สหรัฐฯ	622.24	702.21	508.17	543.00	634.87	16.92	0.50	12.34
แอฟริกาใต้	296.76	319.04	350.99	324.49	455.83	40.48	11.33	8.86
อิรัก	34.35	10.00	128.43	656.90	419.39	-36.16	86.93	8.15
จีน	303.09	272.58	328.50	385.99	310.85	-19.47	0.63	6.04
ฟิลิปปินส์	124.09	36.77	62.45	74.04	210.45	184.24	14.12	4.09
มาเลเซีย	116.43	35.89	66.33	55.87	209.41	274.82	15.81	4.07
ญี่ปุ่น	111.40	116.29	140.17	128.54	167.58	30.37	10.75	3.26
ฮ่องกง	189.79	190.92	158.04	144.80	143.42	-0.95	-6.76	2.79
เซเนกัล	94.60	49.83	60.90	97.65	133.88	37.10	9.07	2.60
อื่น ๆ	2,275.64	1,925.57	1,621.37	1,524.34	1,726.35	13.25	-6.67	33.56
รวม	4,207.42	3,731.34	3,463.37	3,977.86	5,144.44	29.33	5.16	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 18: มูลค่าการส่งออกข้าวขาวของไทย และประเทศคู่ค้าหลัก ปี 2562 – 2566 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR	สัดส่วน
อินโดนีเซีย	3.15	0.33	0.41	13.00	644.21	4,855.46	278.16	25.25
อิรัก	34.35	9.93	128.25	655.88	413.39	-36.97	86.26	16.21
มาเลเซีย	108.61	32.60	59.29	51.38	202.43	293.99	16.84	7.94
ฟิลิปปินส์	123.86	36.60	59.72	70.62	201.88	185.87	12.99	7.91
ญี่ปุ่น	99.12	103.82	132.16	119.80	158.79	32.55	12.50	6.22
โมซัมบิก	112.01	89.15	95.79	75.20	98.14	30.51	-3.25	3.85
สหรัฐฯ	81.39	110.69	78.04	103.54	87.90	-15.11	1.94	3.45
แองโกลา	158.90	153.83	103.62	81.87	71.52	-12.64	-18.09	2.80
แคเมอรูน	106.00	76.29	82.11	42.66	66.52	55.93	-11.00	2.61
จีน	61.27	43.51	112.15	132.05	41.96	-68.22	-9.03	1.64
อื่น ๆ	602.11	536.15	425.70	382.49	564.16	47.50	-1.61	22.12
รวม	1,490.77	1,192.9	1,277.24	1,728.37	2,550.93	47.59	14.37	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 19: มูลค่าการส่งออกข้าวหอมมะลิของไทย และประเทศคู่ค้าหลัก ปี 2562 – 2566 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR	สัดส่วน
สหรัฐฯ	501.92	544.05	400.53	399.31	508.85	27.43	0.34	41.10
จีน	141.29	130.69	99.9	111.59	150.29	34.68	1.56	12.14
ฮ่องกง	150.7	150.36	125.85	117.77	116.29	-1.26	-6.27	9.39
แคนาดา	90.06	86.99	58.20	85.00	90.90	6.94	0.23	7.34
สิงคโปร์	61.36	74.11	50.07	48.52	54.70	12.74	-2.83	4.42
ออสเตรเลีย	45.00	42.70	26.82	30.64	30.60	-0.13	-9.19	2.47
ฝรั่งเศส	33.00	34.72	26.16	28.45	26.48	-6.92	-5.35	2.14
โกตดิวัวร์	18.75	16.30	24.71	14.98	23.90	59.55	6.25	1.93
อังกฤษ	27.56	23.58	18.05	20.38	21.52	5.59	-6.00	1.74
เนเธอร์แลนด์	21.54	20.46	20.94	18.38	17.99	-2.12	-4.40	1.45
อื่น ๆ	223.52	193.66	167.96	223.4	196.53	-12.03	-3.17	15.87
รวม	1,314.70	1,317.62	1,019.19	1,098.42	1,238.05	12.71	-1.49	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 20: มูลค่าการส่งออกข้าวหนึ่งของไทย และประเทศคู่ค้าหลัก ปี 2562 – 2566 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR	สัดส่วน
แอฟริกาใต้	277.31	302.80	325.21	301.79	425.90	41.12	11.32	61.32
เยเมน	75.24	56.20	91.54	47.41	73.48	54.99	-0.59	10.58
เบนิน	295.25	171.94	124.77	116.46	51.70	-55.61	-35.31	7.44
บังกลาเทศ	-	-	-	36.63	50.98	39.18	-	7.34
แคเมอรูน	90.90	32.87	26.33	29.23	14.84	-49.23	-36.44	2.14
รัสเซีย	12.47	6.92	1.97	9.92	6.61	-33.37	-14.67	0.95
ตูนิเซีย	6.62	9.01	7.78	8.20	5.39	-34.27	-5.01	0.78
แอลจีเรีย	10.92	4.47	0.95	9.52	5.23	-45.06	-16.81	0.75
สหรัฐอเมริกาบริบทอเมริกา	9.53	10.37	4.22	5.06	4.77	-5.73	-15.89	0.69
แคนาดา	0.09	0.31	0.11	1.07	4.51	321.50	166.06	0.65
อื่น ๆ	109.86	86.67	83.89	70.88	51.16	-27.82	-17.39	7.37
รวม	888.19	681.56	666.77	636.17	694.57	9.18	-5.96	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 21: มูลค่าการส่งออกปลายข้าวของไทย และประเทศคู่ค้าหลัก ปี 2562 – 2566 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR	สัดส่วน
เซเนกัล	93.59	49.60	59.91	97.27	133.45	37.20	9.28	26.69
อินโดนีเซีย	35.56	70.14	34.17	25.74	87.64	240.48	25.30	17.53
จีน	84.30	52.24	76.97	97.07	74.13	-23.63	-3.16	14.82
โกตดิวัวร์	36.63	34.37	66.72	11.08	53.29	380.96	9.83	10.66
ปาปัวนิวกินี	11.33	9.11	10.18	19.90	27.07	36.03	24.33	5.41
โตโก	19.38	16.00	3.75	5.41	16.97	213.67	-3.27	3.39
แคเมอรูน	16.24	13.79	11.87	13.50	12.78	-5.33	-5.81	2.56
สหรัฐฯ	3.47	4.95	2.80	14.15	9.78	-30.88	29.57	1.96
สปป.ลาว	4.10	2.23	4.00	3.94	8.46	114.72	19.85	1.69
คองโก	4.32	5.61	4.41	5.43	7.80	43.65	15.92	1.56
อื่น ๆ	55.96	55.95	57.72	51.98	68.70	32.16	5.26	13.74
รวม	364.88	313.99	332.50	345.47	500.07	44.75	8.20	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 22: มูลค่าการส่งออกข้าวเหนียวของไทย และประเทศคู่ค้าหลัก ปี 2562 – 2566 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR	สัดส่วน
จีน	14.84	45.21	38.04	42.88	41.82	-2.47	29.56	40.55
สหรัฐฯ	22.24	26.75	16.69	15.06	17.17	14.01	-6.26	16.65
สปป.ลาว	0.68	11.68	3.71	11.31	9.83	-13.09	94.99	9.53
เวียดนาม	2.77	1.51	4.78	6.09	4.42	-27.42	12.39	4.29
ญี่ปุ่น	6.55	7.37	3.36	4.45	4.24	-4.72	-10.30	4.11
ฮ่องกง	4.60	4.85	3.49	3.42	3.31	-3.22	-7.90	3.21
ออสเตรเลีย	3.72	4.62	2.76	2.67	2.72	1.87	-7.53	2.64
สิงคโปร์	3.02	3.83	3.03	2.43	2.53	4.12	-4.33	2.45
ไต้หวัน	1.58	4.19	3.43	2.81	2.31	-17.79	9.96	2.24
แคนาดา	2.76	3.80	2.57	2.55	2.23	-12.55	-5.19	2.16
อื่น ๆ	20.50	20.38	17.02	14.95	12.54	-16.12	-11.56	12.16
รวม	83.26	134.19	98.88	108.62	103.12	-5.06	5.49	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 23: มูลค่าการส่งออกข้าวกล้องของไทย และประเทศคู่ค้าหลัก ปี 2562 – 2566 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR	สัดส่วน
เกาหลีใต้	-	12.94	14.20	19.82	18.36	-7.37	-	31.83
สหรัฐฯ	12.82	15.46	10.09	10.55	9.55	-9.48	-7.10	16.55
สิงคโปร์	8.68	9.01	6.96	5.18	4.77	-7.92	-13.90	8.27
นิวแคลิโดเนีย	4.74	3.83	3.31	3.32	3.08	-7.23	-10.22	5.34
ฮ่องกง	4.23	4.82	3.92	3.59	2.83	-21.17	-9.56	4.91
จีน	0.93	0.93	1.11	1.52	2.66	75.00	30.05	4.61
แคนาดา	2.55	2.92	2.36	2.46	2.63	6.91	0.78	4.56
อิตาลี	5.50	6.29	3.47	3.68	2.40	-34.78	-18.72	4.16
ออสเตรเลีย	2.26	2.81	1.74	1.83	1.79	-2.19	-5.66	3.10
สวิตเซอร์แลนด์	1.33	1.26	1.94	1.99	1.39	-30.15	1.11	2.41
อื่น ๆ	22.58	30.81	19.69	6.88	8.23	19.62	-22.30	14.27
รวม	65.62	91.08	68.79	60.82	57.69	-5.15	-3.17	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 24: มูลค่าการส่งออกกลุ่มข้าวอินทรีย์ของไทย และประเทศคู่ค้าหลัก ปี 2562 – 2566 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566	%YoY	CAGR	สัดส่วน
สหรัฐฯ	7.94	10.93	10.56	10.36	9.91	-4.39	5.70	41.99
อิตาลี	4.31	8.62	4.70	4.84	2.83	-41.57	-10.03	11.97
สวีตเซอร์แลนด์	1.79	1.89	3.20	3.02	2.16	-28.48	4.78	9.16
แคนาดา	0.73	1.34	1.34	1.62	1.34	-17.22	16.58	5.69
ฝรั่งเศส	1.98	2.27	2.41	1.95	1.32	-32.18	-9.57	5.61
จีน	0.42	0.31	0.19	0.32	1.22	277.88	30.55	5.15
สิงคโปร์	1.81	2.45	1.94	1.09	1.05	-3.29	-12.65	4.47
เบลเยียม	0.76	1.49	0.78	1.89	0.97	-48.53	6.36	4.13
ฮ่องกง	0.74	1.41	0.85	0.86	0.65	-24.63	-3.31	2.75
เนเธอร์แลนด์	0.83	0.94	0.95	0.53	0.56	5.29	-9.22	2.38
อื่น ๆ	2.54	3.58	3.53	2.81	1.58	-43.87	-11.22	6.68
รวม	23.85	35.22	30.45	29.31	23.60	-19.49	-0.27	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ประมวลผลโดย สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, กุมภาพันธ์ 2567

ตารางผนวกที่ 25: ราคาข้าวโลกจากผู้ส่งออกสำคัญ (เหรียญสหรัฐต่อตัน)

ชนิดข้าว	ปี	สหรัฐฯ	อูรุกวัย	ไทย	เวียดนาม	อินเดีย	ปากีสถาน
ข้าวขาว 4%-5% /100% B	2562	500.50	487.80	434.70	-	-	-
	2563	596.80	553.60	514.60	-	-	-
	2564	570.00	587.30	475.70	-	-	-
	2565	648.70	533.70	450.70	-	-	-
	2566	720.80	669.80	567.30	-	-	-
	%YoY	11.11	25.50	25.87	-	-	-
	CAGR	9.55	8.25	6.88	-	-	-
ข้าวขาว 5%	2562	-	-	385.20	340.20	486.80	357.10
	2563	-	-	431.00	439.60	386.10	412.10
	2564	-	-	415.40	448.10	384.60	398.10
	2565	-	-	405.40	406.30	358.50	379.20
	2566	-	-	462.20	530.90	440.00	524.50
	%YoY	-	-	14.01	30.67	22.73	38.32
	CAGR	-	-	4.66	11.77	-2.50	10.09
ข้าวขาว 25%	2562	-	-	410.30	323.20	360.70	323.80
	2563	-	-	482.90	416.40	363.00	367.50
	2564	-	-	449.60	426.10	360.90	356.40
	2565	-	-	429.10	388.10	344.80	352.50
	2566	-	-	532.10	508.90	422.10	486.40
	%YoY	-	-	24.00	31.13	22.42	37.99
	CAGR	-	-	6.71	12.02	4.01	10.71
ข้าวหอมมะลิ/ข้าวหอม/ ข้าวบาสมatik	2562	-	-	1,211.90	464.90	1,274.20	981.80
	2563	-	-	1,050.60	491.10	1,104.70	970.10
	2564	-	-	792.80	511.20	1,143.40	778.20
	2565	-	-	879.60	449.80	1,389.30	1,068.10
	2566	-	-	891.00	580.60	1,537.80	1,204.10
	%YoY	-	-	1.30	29.08	10.69	12.73
	CAGR	-	-	-7.40	5.71	4.81	5.23
ข้าวเหนียว	2562	-	-	1,105.00	532.60	-	-
	2563	894.80	-	1,064.00	570.00	-	-
	2564	1,061.00	-	686.20	464.20	-	-
	2565	1,443.60	-	672.30	493.60	-	-
	2566	-	-	808.70	554.70	-	-
	%YoY	-	-	20.29	12.38	-	-
	CAGR	-	-	-7.51	1.02	-	-
ข้าวนี้้ง	2562	-	-	428.10	-	374.90	-
	2563	-	-	512.30	-	373.80	-
	2564	-	-	470.30	-	369.00	-
	2565	-	-	450.70	-	369.60	-
	2566	-	-	558.60	-	433.40	-
	%YoY	-	-	23.94	-	17.26	-
	CAGR	-	-	6.88	-	3.69	-

ที่มา: Food and Agriculture Organization of United Nation: FAO, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 26: ราคาส่งออกข้าวไทยตามชนิดปี 2566 (เหรียญสหรัฐต่อตัน)

รายการ	ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
ข้าวขาว 100% B	2565	441.8	441.8	436.6	446.0	479.3	459.0	431.3	444.8	453.5	444.0	453.5	482.0	451.1
	2566	532.0	506.8	490.4	515.3	524.3	528.0	561.7	645.0	639.6	604.3	602.3	657.6	567.3
	%YoY	20.4	14.7	12.3	15.5	9.4	15.0	30.3	45.0	41.0	36.1	32.8	36.4	25.8
ข้าวขาว 5%	2565	426.5	426.5	421.6	431.0	464.3	444.4	417.5	430.6	439.0	430.8	439.5	467.3	436.6
	2566	517.0	492.0	476.0	501.0	510.0	514.0	547.0	635.0	620.0	590.0	598.0	644.0	554.0
	%YoY	21.2	15.4	12.9	16.2	9.9	15.7	31.0	47.5	41.2	37.0	36.1	37.8	26.9
ข้าวขาว 25%	2565	418.8	418.8	418.8	428.7	458.0	440.6	411.8	421.0	427.5	420.0	430.3	456.7	429.2
	2566	507.0	482.0	468.0	490.0	495.0	496.0	524.0	597.0	591.0	563.0	564.0	609.0	532.2
	%YoY	21.1	15.1	11.8	14.3	8.1	12.6	27.3	41.8	38.3	34.1	31.1	33.4	24.0
ข้าวหอม มะลิ	2565	773.3	773.3	820.2	861.0	962.0	937.4	879.5	898.2	906.5	906.5	948.8	1,002.3	889.1
	2566	909.0	889.0	859.0	875.0	892.0	897.0	907.0	947.0	908.0	867.0	875.0	936.0	896.8
	%YoY	17.6	15.0	4.7	1.6	-7.3	-4.3	3.1	5.4	0.2	-4.4	-7.8	-6.6	0.9
ข้าว เหนียว	2565	718.8	718.8	673.8	651.7	700.5	650.4	608.5	631.6	606.8	659.3	705.5	739.7	672.1
	2566	782.0	767.0	734.0	738.0	741.0	749.0	796.0	934.0	975.0	900.0	795.0	794.0	808.8
	%YoY	8.8	6.7	8.9	13.3	5.8	15.2	30.8	47.9	60.7	36.5	12.7	7.4	21.2
ข้าวนึ่ง	2565	426.5	426.5	428.8	442.0	477.8	460.2	428.0	439.6	451.5	437.3	449.0	479.0	445.5
	2566	523.0	501.0	487.0	512.0	522.0	524.0	550.0	633.0	625.0	597.0	588.0	643.0	558.8
	%YoY	22.6	17.5	13.6	15.8	9.3	13.9	28.5	44.0	38.4	36.5	31.0	34.2	25.4

ที่มา: Food and Agriculture Organization of United Nation: FAO และสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, มกราคม 2567

ตารางผนวกที่ 27: ราคาขายข้าวไทย ณ ที่นา ปี 2565 – 2566 (บาทต่อตัน)

รายการ	ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
ข้าวหอมมะลิ	2565	11,213	11,979	12,292	12,558	14,323	15,067	14,600	14,499	14,507	14,794	14,034	13,321	13,599
	2566	13,640	13,865	13,855	13,882	14,034	14,275	14,433	15,367	15,596	15,197	14,634	14,700	14,456
	%YoY	21.64	15.74	12.72	10.54	-2.02	-5.26	-1.14	5.99	7.51	2.72	4.28	10.35	6.30
ข้าวเจ้า	2565	8,156	8,271	8,346	8,599	9,218	9,316	9,204	9,217	9,348	9,422	9,310	9,398	8,984
	2566	9,781	9,796	9,892	9,961	10,023	10,130	10,556	11,971	12,324	11,924	11,286	12,422	10,839
	%YoY	19.92	18.44	18.52	15.84	8.73	8.74	14.69	29.88	31.84	26.55	21.22	32.18	20.65
ข้าวหอมปทุมธานี	2565	9,815	10,023	10,320	10,844	11,546	11,488	11,001	10,646	10,820	10,985	10,335	10,419	10,687
	2566	10,804	10,829	10,739	10,963	10,983	11,001	11,250	12,743	13,230	13,041	12,561	13,461	11,800
	%YoY	10.08	8.04	4.06	1.10	-4.88	-4.24	2.26	19.70	22.27	18.72	21.54	29.20	10.41
ข้าวเหนียว	2565	9,773	9,938	9,372	9,351	10,028	9,768	9,574	9,720	9,557	10,414	10,949	11,170	9,968
	2566	11,837	11,801	11,812	12,084	12,488	12,722	12,897	14,031	14,385	13,979	13,205	13,333	12,881
	%YoY	21.12	18.75	26.03	29.23	24.53	30.24	34.71	44.35	50.52	34.23	20.60	19.36	29.22

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, มกราคม 2567

ที่ปรึกษา

นายพูนพงษ์ นัยนาภากรณ์

ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

นายวิชานัน นีวัตจินดา

รองผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

นางพรพรรณนิล ศตวรรษธำรง

ผู้อำนวยการกองนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าเกษตร

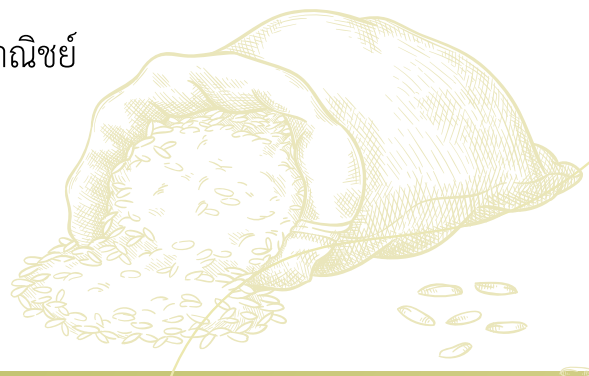
จัดทำโดย

กลุ่มงานยุทธศาสตร์การสร้างเสถียรภาพการค้าสินค้าเกษตร

กองนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าสินค้าเกษตร

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

กระทรวงพาณิชย์

กระทรวงพาณิชย์
Ministry of Commerce

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
Trade Policy and Strategy Office

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
กระทรวงพาณิชย์